

UNIVERSITETET I
NORDLAND

HANDELSHØGSKOLEN

MASTEROPPGAVE

Rapportering innen bærekraft: Hvorfor velges det i Norge?

Erlend Pedersen

BE304E Økonomistyring
November 2015

Abstract

The purpose of this task is investigating why big companies in Norway choose to report within sustainability. The survey consisted in interviewing and watching the annual and sustainability reports for four major companies. Interviews were conducted with representatives from the companies. Annual and sustainability reports from 2012 - 2014 were used to see which of the bottom lines that dominated companies' reporting within sustainability. It was used institutional theory to see why four big companies in Norway choose to report within sustainability.

The survey shows that companies mainly report in sustainability because stakeholders ask them to do so. Who are important stakeholders is different and depends on the company. Which of the three bottom lines that dominate sustainability report also depends on who are the main stakeholders, but all over is the social perspective that dominates. All the companies reported that the new accounting law that came in 2013 within CSR already in 2012. All companies used GRI as standard in the years from 2012 to 2014.

Forord

Denne avhandlingen er skrevet som avslutning på en to – årig mastergrad i økonomi, spesialisering økonomistyring, ved Handelshøgskolen i Bodø. Studieperioden i Bodø har vært lærerik, spennende og utfordrende. Oppgaven har vært en utfordring å gjennomføre og periodevis vanskelig å skrive. Jeg har interesse for emnet som igjen har gitt stor motivasjon til å skrive oppgaven.

Jeg vil takke de fire bedriftene og deres representanter som har stilt opp til intervju og for at disse har valgt å bruke tid på undersøkelsen. Bedriftene har vist åpenhet og delt sine erfaringer og kunnskap slik at denne undersøkelsen har blitt slik den er. Uten dette bidraget fra bedriften ville ikke undersøkelsen vært mulig å gjennomføre.

Jeg ønsker også å takke min veileder førsteamanuensis Elena Dybtsyna for svært verdifulle synspunkter og tilbakemeldinger. Videre ønsker jeg å rette en stor takk til familie og venner for støtte og konstruktiv kritikk. En takk rettes også til medstudenter for støtte og en minneverdig tid i Bodø.

Bodø,

November 2015

Erlend Pedersen

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er undersøke hvorfor store selskaper i Norge velger å rapportere innen bærekraft. Undersøkelsen besto i å intervjuer, og å se på års- og bærekrafts rapportene, til fire store selskaper. Intervjuene ble gjort med representanter fra bedriftene. Års- og bærekrafts rapportene fra 2012 – 2014 ble brukt for å se på hvilke av bunnlinjene som dominerte selskapenes rapportering innen bærekraft. Det ble brukt institusjonell teori for å se på hvorfor fire store selskaper i Norge velger å rapportere innen bærekraft.

Undersøkelsen viser at selskapene hovedsakelig rapporterer innen bærekraft fordi interessentene ber dem om det. Hvem som er viktige interessenter er forskjellig fra selskap til selskap. Hvilke av de tre bunnlinjene som dominerer bærekrafts rapporten avhenger også av hvem som er de viktigste interessentene, men overalt er det sosiale perspektivet som dominerer. I 2013 kom en ny regnskapslov innen samfunnsansvar. Undersøkelsen viser at selskapene allerede i 2012 rapporterte det denne loven krever. Alle selskapene brukte GRI som standard i årene 2012 – 2014.

Innhold

Abstract	ii
Forord	iii
Sammendrag	iv
Innhold	v
Figuroversikt	vii
Tabelloversikt	vii
1 Innledning	1
1.1 Hvorfor er bærekrafts rapportering interessant	3
1.2 Norsk kontekst rundt bærekrafts rapportering	4
1.2.1 Utviklingen i Norge	4
1.2.2 Regnskapsloven	5
1.2.3 Årsrapporter	6
1.2.4 Hvilke standarder/rammeverk brukes	7
2 Teoretisk rammeverk	9
2.1 Bærekrafts rapportering	9
2.2 Institusjonell teori	11
2.2.1 Organisatoriske felt	13
2.2.2 Mekanismene rundt institusjonalisering	13
2.2.3 Forskning i institusjonell teori relatert til bærekraftig rapportering	19
2.3 Oppsummering	20
3 Metode	21
3.1 Forskningsdesign	22
3.2 Forskningsstrategi	23
3.3 Datainnsamling	24
3.4 Dataanalyse	26
3.5 Etikk	27
3.6 Oppsummering	28
4 Empiri	29
4.1 Bedrift 1 (DNB):	29
4.1.1 Intensiver/motivasjon	29
4.1.2 Lovverket	30
4.1.3 Standarder	31
4.1.4 Interessenter	31
4.1.5 Utdfordringer	31

4.1.6	Års – og bærekrafts rapporter.....	32
4.1.6.1	År 2012.....	32
4.1.6.2	År 2013.....	33
4.1.6.3	År 2014.....	34
4.2	Bedrift 2 (Veidekke).....	36
4.2.1	Intensiver/motivasjon	37
4.2.2	Lovverket	37
4.2.3	Standarder.....	37
4.2.4	Interessenter	38
4.2.5	Utfordringer.....	38
4.2.7	Års – og bærekrafts rapport.....	38
4.2.7.1	År 2012.....	38
4.2.7.2	År 2013.....	39
4.2.7.3	År 2014.....	41
4.3	Bedrift 3 (MøllerGruppen)	42
4.3.1	Intensiver/motivasjon	42
4.3.2	Lovverket	43
4.3.3	Standarder.....	43
4.3.4	Interessenter	43
4.3.5	Utfordringer.....	44
4.3.7	Års – og bærekrafts rapporter.....	44
4.3.7.1	År 2012.....	44
4.3.7.2	År 2013.....	45
4.3.7.3	År 2014.....	46
4.4	Bedrift 4 (TINE).....	47
4.4.1	Intensiver/motivasjon	47
4.4.2	Lovverket	48
4.4.3	Standarder.....	48
4.4.4	Interessenter	49
4.4.5	Utfordringer.....	49
4.4.7	Års – og bærekrafts rapporter.....	50
4.4.7.1	År 2012.....	50
4.4.7.2	År 2013.....	51
4.4.7.3	År 2014.....	52
5	Analyse.....	54
5.1	Bedrift 1 (DNB)	54
5.2	Bedrift 2 (Veidekke).....	60

5.3 Bedrift 3 (MøllerGruppen)	65
5.4 Bedrift 4 (TINE).....	69
7 Konklusjon	75
7.1 Hvorfor velger store bedrifter i Norge å rapportere innen bærekraft?	75
7.2 Forslag til videre forskning	76
KILDER	78
Vedlegg 1	82

Figuroversikt

Figur 1: The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting, 2013.....	3
Figur 2: Rapportering av økonomisk informasjon.....	6
Figur 3: Triple Bottom Line.....	9

Tabelloversikt

Tabell 4: Three Pillars of Institutions.....	17
Tabell 5: Informasjon om innhenting av primær- og sekundærdata.....	26
Tabell 6: DNBs rapportering innen bærekraft.....	35
Tabell 7: Veidekkes rapportering innen bærekraft	41
Tabell 8: MøllerGruppens rapportering innen bærekraft.....	46

1 Innledning

Bærekraftig utvikling er et begrep de fleste er kjent med. Det går sjelden en dag uten at noen medier eller nettaviser har saker som nettopp omhandler temaer direkte knyttet til bærekraftig utvikling. Spørsmålene knyttet til miljømessige, sosiale og økonomisk bærekraft er også hyppig debattert blant næringslivsledere, samfunnet for øvrig og ikke minst er det et stort politisk spørsmål som er veldig i tiden.

Disse spørsmålene er selvsagt også noe som berører selskaper og organisasjoner verden over. En måte selskaper kan imøtekomme samfunnets krav på rundt dette er å rapportere hvordan de håndterer disse problemstillingene, herunder å rapportere innen bærekraft. Jeg velger i denne innledningen å skrive om situasjonen som er per dags dato og hva viktige og mektige institusjoner mener om dette.

Global oppvarming er noe som bekymrer FN sitt klimapanel veldig. Klimapanelet mener det er mulig å begrense temperaturstigningene i tide, men at dette vil kreve omfattende omlegging av samfunnet innen veldig kort tid. De mener utslippene må halveres innen 2050. Økonomisk vekst, befolkningsvekst og økende energibehov er hovedgrunnene til at klimautslippene øker. Det er de rike landene som står for det aller meste av utslippene (FN.no).

Selve begrepet *bærekraftig utvikling* stammer fra rapporten «Vår felles fremtid» som ble lagt frem av Verdenskommisjonen for miljø og utvikling i 1987. Kommisjonen ble også kalt Brundtland kommisjonen. Etter denne fremleggelsen har uttrykket blitt flittig brukt (snl.no).

Bærekraftig utvikling handler om at vi skal kunne ta vare på behovene til menneskene som lever i dag, uten å ødelegge fremtidig generasjoners mulighet til å dekke sine behov. For å skape bærekraftig utvikling må verdenssamfunnet i hovedsak jobbe for områdene: Miljø, sosiale forhold (fattigdom) og økonomiske forhold (FN.no).

EU gikk i 2014 etter lange forhandlinger inn for nye klima – og energimål frem mot 2030. Målet er et utslippskutt på minst 40 prosent, der alle utslipp skal tas innen EU. Dette innebærer betydelig energieffektivisering, utbygging av fornybar energi og styrking av kvotehandelssystemet. De mener utslippsmålet er ambisiøst. Hovedkonklusjonen bortsett fra utslippskuttet på 40 prosent er (regjeringen.no):

- Et fornybarmål på minst 27 prosent på EU – nivå.
- Et styrket kvotehandelssystem (ETS) som det sentrale klimavirkemiddelet på EU – nivå.
- Et indikativt mål for energieffektivisering på minst 27 prosent på EU – nivå.
- Et infrastruktur mål til 15 prosent mellomlandsforbindelser.

Dette rammeverket som EU har laget har Norge også forpliktet seg til (regjeringen.no).

En stor og viktig aktør som setter CSR (virksomheters samfunnsansvar) høyt er det norske oljefondet (Norges Bank Investment Management). Det er til stadighet nyheter i media hvor deres etiske retningslinjer får oppmerksomhet på grunn av investeringer som er gjort. De forvalter enorme summer for den norske stat og investerer i selskaper over hele verden. Derfor velger jeg å se litt på hva slags holdninger de legger til grunn.

I sitt dokument "*Climate change strategy expectations to companies*" beskriver det norske oljefondet hva de forventer av selskaper de investerer i. Det er det såkalte etikkrådet som kommer med anbefalinger til Norges Bank om dette. Etikkrådet er oppnevnt av finansdepartementet og vurderer oljefondets investeringer og om disse er i strid med de etiske retningslinjene som foreligger (etikkradet.no). Oljefondet har sine standpunkter knyttet til bærekraftighet og kort forklart beskriver de at selskaper som driver virksomhet med store klimagassutslipp, bør ha en adressert strategi til en overgang til et energisystem med lavere utslipp. De bør også skjønne hva som direkte og indirekte bidrar til drivhusgasser. Langsiktige strategier for å bevare regnskogen og scenarioanalyser med tanke på fremtidig klima bør også gjøres.

Rapporten fra det norske oljefond sier at selskaper bør opplyse i sin årsrapport, eller på sin hjemmeside, en strategi om hvordan de håndterer risikoen rundt klimaendringer. Benchmarking og mål bør kunne tallfestes. Det bør utvikles rammeverk som overvåker klimagassutslippene knyttet til deres virksomhet. Dette skal rapporteres i årsrapporten. Selskapene bør bruke internasjonalt anerkjente rapporterings standarder, slik at dette kan tolkes av investorer.

Åpenhet og samspill rundt disse spørsmålene med politikere/myndigheter og lovgivere knyttet til klimaendringer bør selskapene også forplikte seg til ("*Climate change strategy expectations to companies*", 2014).

Oljefondet er også en pådriver av legitime og velfungerende markeder og fremmer rettferdig forretningspraksis. De samarbeider med investorer, myndigheter og andre markedsaktører rundt dette og de mener dette vil bidra til å beskytte fondets langsiktige investeringer. I tillegg holder de foredrag og er med på offentlige høringer hvor de kommer med innspill rundt disse temaene (nbim.no).

Dette beviser at det er et stort press fra investorer angående CRS og at det forventes at selskaper skal rapportere om bærekraft innenfor sin virksomhet.

1.1 Hvorfor er bærekrafts rapportering interessant

En undersøkelse fra KPMG i 2013 ble det sett nærmere på bærekrafts rapportering blant internasjonale selskaper. I undersøkelsen drøfter de ulike temaer rundt bærekrafts rapporteringen av de 100 største selskapene i 41 land, altså 4100 selskaper og de 250 største globale selskapene i verden. Det fremkommer at rapporteringsraten innen samfunnsansvar ligger stabilt på rundt 93 prosent blant de 250 største globale selskapene. Når det gjelder de 4100 andre selskapene så ligger rapporteringsraten på 71 prosent, noe som er en økning på 7 prosentpoeng siden 2011. I alle sektorer rapporterer mer enn halvparten innen samfunnsansvar. Amerika er den ledende regionen av rapportering innen samfunnsansvar hvor hele 76 prosent rapporterer, noe som skyldes en økning i Latin – Amerika. I Europa rapporterer 73 prosent og i Asia rundt Stillehavet rapporterer 71 prosent. 78 prosent av selskapene over hele verden som rapporterer bruker Global Reporting Initiative (GRI) sine standard/retningslinjer. Dette er økning på 9 prosentpoeng fra 2011. Av de 250 største globale selskapene bruker 82 prosent GRI sine retningslinjer når de rapporterer. Dette er en økning på 5 prosentpoeng siden 2011 (KPMG, 2013).

Figur 1: The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting, 2013.

Selv om rapportering innen samfunnsansvar i stor grad er frivillig, så presiseres det i undersøkelsen at myndigheter og børsen verden rundt gjerne vil ha innført rapporteringen slik at den blir obligatorisk (The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting, 2013). Det blir derfor interessant å se om de fire store selskapene som undersøkes i denne oppgaven gjenspeiles i denne undersøkelsen.

Formålet med oppgaven er å finne ut hvorfor store selskaper i Norge rapporterer innen bærekraft. Forskningsspørsmålet blir derfor: *Hvorfor velger store bedrifter i Norge å rapportere innen bærekraft?*

1.2 Norsk kontekst rundt bærekrafts rapportering

1.2.1 Utviklingen i Norge

I 1977 kom den første lovpålagte bestemmelsen om ikke – finansiell rapportering i regnskapsloven. Denne loven krevde at styret i alle registrerte virksomheter i Norge rapporterte om forurensing av det ytre miljø. Denne loven ble drastisk strammet inn i 1998 da styrene ble pålagt å kontrollere og eventuelt fjerne påvirkninger av det ytre miljøet som var «ikke ubetydelige» og det samme skulle gjelde arbeidsmiljøet i selskapet. I 2003 ble den tredje loven innført. Den påla styret å rapportere om likestillingen i virksomheten (Vormedal & Ruud, 2006). Det kom en ny regnskapslov 1. juni 2013 (lovdata.no).

Vormedal og Ruud (2006) understreker at, en annen viktig sosial driver for rapportering har vært den nasjonale miljø – og samfunnsrapporterings tildelingen. Denne tildelingen ble etablert i 1994 av forskjellige finans og forretnings interessenter for å på sikt styrke den ikke – finansielle rapporteringen i Norge. Denne tildelingen ble administrert av GRIP (den statlige støttede stiftelsen for bærekraftig produksjon og forbruk). Disse tildelingene fikk lite oppmerksomhet i media og tildelingen sin innflytelse på rapporteringen til selskaper har det vært stilt spørsmål ved.

I undersøkelsen presiserer (Vormedal & Ruud, 2006) også at media i Norge ikke i stor grad har vært opptatt av samfunnsansvar og rapportering, men at det har blitt publisert noe sporadisk som er i stor kontrast til mange andre land som eksempelvis U.K og U.S.A. Det har også vært liten interesse for grønn og etisk produksjon blant forbrukerne i Norge, og det har heller ikke vært noen nevneverdig organisasjoner i sivilsamfunnet som har jobbet for å fremme ansvarlighet fra virksomheter og grønt forbruk i Norge, skriver de videre. Flere av de sosiale drivere som har blitt identifisert gjennom internasjonal forskning, synes å mangle i Norge, noe som også er poengtert av KPMG (Vormedal & Ruud, 2006). Situasjonen ser heller ikke ut til å

ha bedret seg. Hoel, 2014 i rapporten «*The Dynamics of Social Responsibility and Innovation: A study of Nordic 500 Companies*», så skrives det at Norge er nest dårligst i Norden til å rapportere på sosialt ansvar og bærekraft i større bedrifter. Samlet sett scorer Norden høyt, mens Norge ligger svært langt bak både Sverige og Danmark. Det poengteres i studien at det er vanskelig å peke på hvorfor de andre nordiske landene har hatt en rask utvikling innenfor dette og Norge ikke har det (nordicinnovation.org).

Det blir derfor interessant å se i min studie om hvorfor de norske selskapene jeg skal undersøke velger å rapportere innen samfunnsansvar og eventuelt hvorfor de ikke velger å gjøre det i stort omfang.

1.2.2 Regnskapsloven

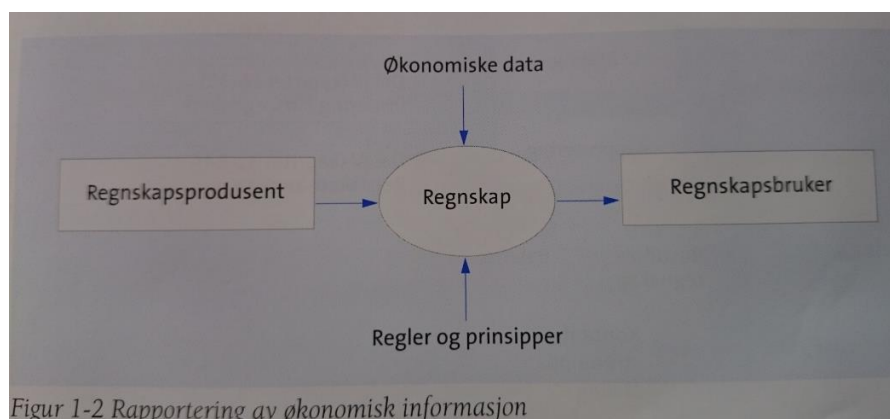
Den nåværende norsk loven fra 2013 sier ifølge § 3-3 at det også skal rapporteres om ikke – finansielle forhold. Her skal arbeidsmiljøet opplyses og oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet. Likestilling i virksomheten skal redegjøres for og eventuelt hvilke tiltak som er iverksatt for å bedre denne, slik at man forhindrer forskjellsbehandling mellom kjønn som strider med lov om likestilling. Virksomheten skal også opplyse om innsatsfaktorer og produkter som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Videre skal det opplyses hvilke miljøpåvirkninger de enkelte forhold gir og hva som planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative påvirkninger på miljøet (lovdata.no).

§ 3-3c omhandler redegjørelse for samfunnsansvar: «*Store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter*». Videre siteres det: «*Redegjørelsen skal minst inneholde opplysninger om retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder foretaket benytter for å integrere de nevnte hensynene i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter*». Foretak som har dette skal opplyse om hvordan de arbeider for å sette dette ut i handling, gi en vurdering av resultatene som er oppnådd og opplyse om forventningene om dette fremover. Foretak som ikke benytter seg av det nevnt over skal opplyse om det (lovdata.no).

I oppgaven vil jeg se på hvordan de valgte selskapene jeg undersøker bruker loven når det gjelder bærekrafts rapportering og om det er loven som gjør at de velger å rapportere innen bærekraft.

1.2.3 Årsrapporter

Regnskap er et informasjonssystem som i hovedsak består av innsamling, måling og rapportering av økonomiske data fra en økonomisk enhet, bedriften, til brukerne av regnskapet (Kristoffersen, 2014).

Figur 1-2 Rapportering av økonomisk informasjon

Figur 2: Rapportering av økonomisk informasjon (Hentet fra: Kristoffersen, 2014).

Ansvarliggjøring er et begrep som sier at selskaper rapporterer om det de mener de er ansvarlige for, innen det ikke – finansielle. Det som omhandler ansvarliggjøring er gjort på grunn av ulike press faktorer, forventninger og endringer i samfunnet. Når selskaper velger å rapportere, så bidrar det til en offentlig debatt som er med på å forme de offentlige alternativene de responderer på (Unerman, et al., 2007).

Årsrapporter er tilgjengelig for allmenheten og er beregnet til aksjonærer, kreditorer og regulatoriske organisasjoner som gis ut en gang i året. Den inneholder resultatregnskap, balanse, kontantstrøm og fotnoter tilknyttet disse. Kommentarer fra ledelsen og en revisorrapport er vanlig. I tillegg kan den også inneholde krav fra regulatoriske myndigheter (accountingtools.com).

Opprinnelig så er årsrapporter brukt for belyse de finansielle sidene ved et selskap, men det er økende trend i å publisere samfunnsansvar i årsrapportene. I den globale undersøkelsen til KPMG i 2013 fremkom det at 51 prosent av alle selskaper verden over tok med samfunnsansvar i sin årsrapport. Dette er en stor økning fra 2011 og 2008, da henholdsvis 20 og 9 prosent gjorde det samme (KPMG, 2013). I sine årsrapporter, så skal store selskaper i EU i henhold til lovforslag 16. april 2013 til EU kommisjonen, rapportere sine ikke – finansielle aktiviteter.

Investorer er en viktig målgruppe og de er ikke kun ute etter finansielle rapporter, men i stadig høyere grad enn før ute etter å vurdere selskapene sine miljømessig – og sosiale ytelser (accaglobal.com).

I min oppgave vil jeg se på års- og bærekrafts rapportene til de valgte store norske selskapene fra 2012 – 2014 for å se på utviklingen i rapporteringen innen bærekraft.

1.2.4 Hvilke standarder/rammeverk brukes

Det finnes mange nasjonale og internasjonale organisasjoner som fremmer veiledning gjennom rapporteringsstandarder, rapporteringsprosesser og/eller rapporteringsprinsipper. Kort beskrivelse av de mest brukte standardene er nevnt nedenfor (Adams & Narayanan, 2007).

Global Reporting Initiative (GRI): Er en utvikler av bærekrafts rapporter og er den mest anvendte standarden innenfor bærekrafts rapportering. GRI er en frivillig organisasjon og tilknyttet FN som samarbeidende institutt med FNs miljøprogram (UNEP). Deres hovedmål er å gjøre bærekrafts rapportering til en praksis for alle virksomheter og organisasjoner, slik som finansielle resultater er i dag. Rammeverkene retter seg ikke kun mot store og internasjonale selskaper, men også mot små og mellomstore bedrifter. De lanserte sin første guide innenfor feltet i 2000 og har vokst mye siden den gang (globalreporting.org).

Som tidligere nevnt, så fremkom det i KPMG sin undersøkelse i 2013 at 78 prosent av de 100 største selskapene i 41 land og 82 prosent av 250 største globale selskapene i verden bruker GRI sin standard når de rapporterer (The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013).

UN Global Compact: Ble introdusert i 1999 og baserer seg på ti prinsipper innen arbeidslivsstandarder, menneskerettigheter, miljø og anti – korrupsjon. Det å gjøre disse ti prinsippene til en del av forretningsvirksomheten i bedrifter i hele verden og fremme partnerskap, aktiviteter og partnerskap som bidrar til at FNs mål for en bærekraftig utvikling blir innfridd. UN Global Compact har på sine nettsider guider og verktøy som bedrifter kan bruke når de integrer disse ti prinsippene i sin virksomhet (unglobalcompact.org).

International Standards Organization (ISO): Er en uavhengig organisasjon og verdens største utvikler av internasjonale standarder. De er kjent for sine kvalitet- og miljøstyringssystemer. ISO ble etablert 1947 av 25 land og formålet var å legge til rette

internasjonal koordinering og slå sammen industristandarder, da innenfor kvalitetssystemer (iso.org).

ISO 14000 (miljøstyringssystemer) er en serie med standarder som er etablert for hjelpe virksomheter med å minimere negative påvirkninger på miljøet. (standard.no). Denne standarden ble utviklet i 1996 (Adams & Narayanan, 2007).

ISO 26000 omhandler samfunnsansvar og gir retningslinjer for hvordan for hvordan virksomheter kan opptre sosialt ansvarlig i henhold til samfunnets krav (standard.no).

The World Business Council for Sustainable Development (WBCSD): Er en frivillig organisasjon som utgir en guide for hvordan bærekrafts rapportering og utvikling kan bedre de økonomiske, miljømessige og sosiale forholdene rundt organisasjonen. WBCSD er en forretningsbasert orientert organisasjon og de ser i all hovedsak på bærekrafts rapporteringen som et forretningsverktøy som kan brukes til å styrke den konkurransemessige posisjonen og dempe risikoer (Adams & Narayanan, 2007).

AccountAbility: Er utviklere av verktøy, strategier og standarder som organisasjoner kan bruke for vise ansvarlighet innen bærekraftig utvikling. De bruker standarden AA1000 som de utviklet i 1999. Grunnlaget for dannelsen av AA1000 var at man mente det nødvendig med større klarhet i spørsmål rundt sosial og etisk ansvarlighet og rapportering. I utgangspunktet var AA1000 designet for å knytte sammen andre spesialiserte standarder som GRI, SA 8000 og ISO gjennom en «felles valuta av prinsipper og prosesser» (Adams & Narayanan, 2007). De grunnleggende forutsetningen for AA1000 er at organisasjoner skal kunne forbedre sine finansielle utsikter og levedyktighet gjennom prosessene rundt sosialt og etisk regnskap, revisjon og rapportering. De oppfordrer også virksomheter som har adoptert AA1000 til å ta sosialt og etisk regnskap, revisjon og rapportering inn i den strategiske planleggingen og til slutt i driften (Adams & Narayanan, 2007).

I oppgaven vil jeg se på hvilke av disse standardene som blir mest brukt og hvorfor. Eventuelt også se om selskapene velger å benytte en annen standard etter lovendringen som kom i 2013.

2 Teoretisk rammeverk

2.1 Bærekrafts rapportering

Når vi tenker på bærekraftig utvikling, så tar vi gjerne utgangspunkt i de tre bunnlinjer som består av det miljømessige, det sosiale og det økonomiske.

Figur 3: Triple Bottom Line (Hentet fra: mla.com.au).

Begrepet de tre bunnlinjer er kraftig fremmet og laget av John Elkington i 1994. Han mente at bedrifter ikke kun skulle gjøre regnskap på det økonomiske, men også for det sosiale og miljømessige. Tankegangen er at bedrifter har et samfunnsansvar utover det rent økonomiske (Crane & Matten, 2010). Kort forklart kan disse bunnlinjene beskrives slik:

Det *miljømessige perspektivet* innebærer å beskytte og ta vare på miljøet. Det er kun begrenset kapasitet for alle biologiske mekanismer på jorden og vi skal også opptre slik at samspillet mellom disse ikke ødelegges på biologisk nivå. Naturressursene skal også bevares til fremtidige generasjoner. På det mest grunnleggende nivå kan vi adressere en rekke kritiske problemer innenfor virksomheter, som for eksempel hvilken innvirkning industrialisering har på det biologiske mangfoldet, bruk av ikke – fornybar energi (stål, olje, kull), samt produksjon av skadelige miljøgifter som klimagasser og klorfluorkarboner fra industrianlegg og forbrukerprodukter. Disse problemene setter spørsmålstegn/kritikk rundt økonomisk vekst i seg selv (Crane & Matten, 2010).

Det *økonomiske perspektivet* omhandler at jorden ikke har evnen til bære en økonomisk vekst i all evighet. Ettersom jorden har begrenset kapasitet vil en kontinuerlig vekst i befolkning, ressursbruk, industriell aktivitet og forurensing gå utover fremtidige generasjoner, da det ikke

er bærekraftig. Senere generasjoner skal ikke bli negativt vanskeligstilt av valg tidligere generasjoner har gjort (Crane & Matten, 2010).

Med et smalt syn innenfor økonomisk bærekraft, så fokuserer vi på det økonomiske i selskapet. Ledelsens ansvar er å utvikle, produsere og markedsføre produkter som sikrer langsiktig økonomiske resultater. Dette inkluderer også langsiktige strategier for å oppnå dette. Et eksempel på hva man må unngå er såkalte «bobler» i markeder (Crane & Matten, 2010).

Et bredere begrep innen økonomisk bærekraft er selskaper sine holdninger til de innebygde økonomiske rammene som foreligger. Bestikkelser og å danne karteller er kjente eksempler på noe som undergraver den langsiktige funksjonaliteten i markedet. Det kan også sies å være ikke- bærekraftig hvis selskaper bruker diskre/små triks i regnskapet for å unngå selskapskatt (Crane & Matten, 2010).

Det *sosiale perspektivet* er et relativt nytt konsept og har lenge ligget i skyggen av de miljømessige og økonomiske perspektivene. Det sosiale perspektivet oppsto på 1990 – tallet som følge av virksomheter sin innvirkning på samfunn i mindre utviklede land og regioner. Det sentrale tema i det sosiale perspektivet er *sosial rettferdighet* og den ujevne fordelingen av godene og velstanden som er i verden. Hvordan virksomheter skal respondere til dette er et relativt åpent spørsmål. I de senere år har det kommet en del avklaringer om hva som er viktig og FN mener hovedmålene er: Utrydde ekstrem fattigdom og sult, sikre grunnskoleutdanning, fremme likestilling og styrke kvinners stilling, redusere barnedødeligheten, forbedre mødrehelse, sikre miljømessig bærekraft, bekjempe HIV / AIDS, malaria og andre sykdommer og utvikle et globalt partnerskap for utvikling (Crane & Matten, 2010).

Bærekrafts rapporter er synonymt med, og kan betraktes som andre begreper, som de tre bunnlinjer og samfunnsansvar (CSR). Det dreier altså om ikke-finansielle rapporter hvor temaene miljø, sosialt ansvar og økonomisk bærekraft er sentralt (globalreporting.org). Sosial rapportering, miljø rapportering, bærekrafts rapportering, rapportering for de tre bunnlinjene og ikke – finansiell rapportering er blant de begrepene som brukes (Unerman et al., 2007). I denne oppgaven vil hovedsakelig begrepet bærekrafts rapportering blir brukt.

En bærekrafts rapport er en frivillig rapport hvor en virksomhet eller organisasjon utgir hvilke miljømessige, økonomiske og samfunnmessige konsekvenser deres aktiviteter har. Bærekrafts rapporten skal også inneholde organisasjonens styringsmodell og verdier. Det skal også kunne dokumenteres at det er en sammenheng mellom engasjement for en global bærekraftig økonomi og den strategien som foreligger. En måte organisasjoner kan måle, kommunisere og forstå sine miljømessige, sosiale, økonomiske og styringsytelse er ved å bruke bærekrafts rapporter.

Systematisk rapportering innen bærekraft hjelper organisasjoner å måle virkningene de forårsaker, sette mål og takle endringer. Bærekrafts rapporten blir på mange måter nøkkelpattformen for organisasjoner når de skal kommunisere med omverden, hva slags innvirkning organisasjonens aktiviteter har på bærekraft, positiv eller negativ. En bærekraftig global økonomi som kombinerer langsiktig lønnsomhet med sosial rettferdighet, miljøhensyn og etisk adferd er viktig i fremtiden og her blir bærekrafts rapporter en viktig ressurs (globalreporting.org).

I min oppgave vil jeg se på hvilke av de tre bunnlinjene som er mest brukt og hvorfor, blant de selskapene jeg undersøker. Den type utvikling kan beskrives ved hjelp av institusjonell teori.

2.2 Institusjonell teori

Scott (2008) definerer institusjoner kort på følgende måte: *"Institusjoner består av regulative, normative og kulturelle-kognitive elementer som, sammen med tilhørende aktiviteter og ressurser, gir stabilitet og mening til sosiale liv"* (Scott, 2008, s. 48). Dynamikken mellom de regulative, normative og kultur kognitive elementene gjør at institusjoner utvikler de egenskapene de har. Disse tre elementene er helt sentral i en institusjon. De skaper adferd, gir motstand mot endring og skaper dynamikk. Institusjoner må sees i sammenheng mellom adferd og materielle ressurser sammen med de mer sentrale elementene som lover, normer og de kulturell kognitive oppfatningene og symbolske systemer. Et institusjonelt perspektiv gir økt oppmerksomhet til de symbolske aspekter ved det sosialt liv, men vi må også ivareta de aktiviteter som produserer og reproducerer dem og de ressursene som opprettholder dem. Mange institusjoner vektlegger evnen til å kontrollere og begrense atferd. Institusjoner innfører restriksjoner ved å definere juridiske, moralske og kulturelle grenser, samt lage rammeverk for å skille legitime fra illegitime aktiviteter. Det er viktig å erkjenne at institusjonene også styrker og støtter aktører og aktiviteter. Institusjoner gir også retningslinjer og ressurser til å iverksette tiltak, samt forbud, begrensninger og handlinger. Selv om institusjonene fungerer for å gi stabilitet og orden, gjennomgår de også endringer, både inkrementelt og revolusjonerende. Man må derfor ikke kun se på institusjoner som "eiendom" eller tilstand av en eksisterende samfunnsorden, men også institusjoner som en "prosess", herunder prosessen med institusjonalisering og deinstitutionalisering (Scott, 2008). Organisasjoner og mennesker tilpasser sin oppførsel for å unngå uorden og kaos. Når mennesker går inn og blir en del av en institusjon, vil de lære seg institusjonens regler og finne ut hvordan de bør oppføre seg. Ved en

eventuell ny og ukjent situasjon, vil de forsøke å sammenligne med lignende episoder de har opplevd og kjenner reglene til. Gjennom et slikt atferdsmønster hos medlemmene av institusjonen, vil institusjonen bidra med forutsigbarhet og orden, men også evne til tilpasning og fleksibilitet. Institusjoner skaper og reagerer på sine omgivelser på samme tid. Hvordan individer og grupper opptrer innenfor og utenfor de etablerte institusjonene, de politiske interessene, reglene og ressursene påvirkes alle av institusjonen (Eriksson – Zetterquist et al., 2014).

På begynnelsen av 1950 – tallet begynte forskere å koble institusjonelle argumenter til adferd og struktur i organisasjoner. På 1970 – tallet dukket ny institusjonell teori opp (Scott, 2008). Det var på slutten av 1970 – årene institusjonell teori fikk mer plass innenfor organisasjonsteorien. Teorien er skeptisk til det mer rasjonalistiske synet der organisasjoner blir sett på som opptatte av formelle mål. I stedet ser man ofte en inkonsistens i organisasjoner sin formelle struktur. Det som skiller den nye institusjonelle teorien fra den gamle er blant annet at den gamle ikke tok hensyn til hvordan organisasjoner påvirker sine omgivelser (Eriksson – Zetterquist et al., 2014) Institusjonell teori er en teori som er godt egnet når det gjelder miljøproblematikk. Teorien tar for seg hvordan dimensjonene regulative, kognitive og normative påvirker hvordan virksomheter samhandler og hvordan de oppfatter viktige spørsmål/saker og hvordan de ulike handlingsalternativene blir vurdert (Hoffman, 1999). Miljøproblematikk kan ikke løses internt, men det må gjøres forandringer i det institusjonelle rammeverket som bestemmer industriens og bedriftene sine handlinger (Hoffman, 1999). Institusjonell teori stiller spørsmål om hvordan sosiale valg er formet, mediert og kanalisert av institusjonsmiljøet (Hoffman, 1999, s. 351). Selv om institusjoner fungerer for å gi orden og stabilitet, gjennomgår de også inkrementelle og revolusjonerende endringer. Det er derfor viktig å se på institusjoner som prosess som gjennomgår endringer (Scott, 2008). Ettersom denne oppgaven tar for seg hvorfor store selskaper i Norge velger rapportere innen bærekraft, som igjen omhandler miljøproblematikk, så passer institusjonell teori oppgaven.

Unerman et al. (2007) refererer til KPMG sin undersøkelse om rapportering i næringslivet som viser at det i 1993 var 13 prosent av de 100 største selskapene i 10 land utga en egen rapport om sine miljø – og samfunnsmessige konsekvenser. I 2005 var dette tallet nesten tredoblet da 33 prosent i 16 land rapporterte. Observasjoner viser at det var de miljømessige og/eller helse og sikkerhet som dominerte rapporteringen på 1990 – tallet, mens det i den senere tid har blitt til at de fleste bedriftene rapporterer innen det sosiale og miljøet eller publiserte en bærekrafts rapport. Særlig fra undersøkelsen i 2002 til undersøkelsen i 2005, som tok for seg de 250 største globale selskapene, viste det seg at det var en stor økning i separate rapporter som omhandler

det sosiale, miljømessige eller bærekraftige. Denne økningen var fra 24 prosent til 85 prosent. Tilsvarende var det en reduksjon fra 73 prosent til 13 prosent for helse, miljø og sikkerhetsrapporter. Spørsmål som kan stilles er hvilke mekanismer som ligger til grunn når store selskaper går i samme retning? Hvorfor utvikler så mange rapporter seg på samme måte i ulike land i ulike kontekster? For å forstå dynamikken som er involvert i bedriftens rutiner så har neoinstitusjonell analyse vært mye brukt innen organisasjonsanalyse. Dette teoretiske perspektivet kan brukes til å forstå handlingene som utføres av grupper i organisasjoner, men også enkeltbedrifter (Unerman et al., 2007). Denne oppgaven vil se på hva slags mekanismer som ligger til grunn når store selskaper i Norge velger å rapportere innen bærekraft.

2.2.1 Organisatoriske felt

Det institusjonelle miljøet er antatt å bestå av organisasjoner og organisatoriske felt. Dette er noe som er sentralt i institusjonell analyse. Unerman et al. (2007) refererer til DiMaggio og Powell (1983) som forteller at det organisatoriske feltet er dannet av de organisasjoner som utgjør et anerkjent område i det institusjonelle liv. Unerman et al. (2007) refererer også til Scott (1995) som forteller at det blir som å ta del i et felles meningssystem og der deltakerne samhandler oftere og skjebnesvangert med hverandre enn med deltakere utenfor feltet. Det organisatoriske feltet vil være forskjellig i alle de fire store selskapene i denne oppgaven, ettersom det er forskjellige bransjer.

2.2.2 Mekanismene rundt institusjonalisering

Unerman et al. (2007) refererer til Scott & Meyer (1983) som forteller at organisasjoner befinner seg midt i en viss kulturell og historisk kontekst, som er portrettert av eksistensen av systemer av felles tro, symboler og krav rundt forskrifter.

Mens en stor del av institusjonell litteraturen fokuserer på institusjonell stabilitet og treghet, så refererer Unerman et al. (2007) til DiMaggio og Powell (1983) som hevder at institusjonalisering fører til homogenisering av organisasjoner. Denne prosessen kaller de isomorfisme. Selve prosessen med homogenisering av organisatorisk struktur blir sett på noe som oppstår fordi organisasjoner må svare på miljømessige forventninger, som igjen gjør at de overlever og øker sine muligheter for suksess i et bestemt miljø (Unerman et al. 2007). Unerman et al. (2007) refererer til Scott (1995) som sier: *"from an institutional perspective, legitimacy is*

not a commodity to be processed or exchanged but a condition reflecting cultural alignment, normativ support, or consonance with relevant rules and laws" (Unerman et al., 2007, s. 155).

Når det gjelder rapportering innen bærekraft, antyder dette at det ikke nødvendigvis trenger å være en rasjonell prosess med beslutningsprosesser som ligger grunn for at selskaper velger å rapportere innen bærekraft, uavhengig av hverandre. Rapportering kan bli institusjonalisert, noe som til en viss grad vil fastsette om organisasjoner vil publisere bærekrafts rapporter eller ikke og hvordan de blir publisert. Fra et institusjonelt syn, vil bærekrafts rapportering bestå av regulative, normative eller kognitive strukturer og aktiviteter som vil beskrive hva slags type rapport som er produsert, av hvem, for hvem og med hvilke formål (Unerman et al., 2007).

Unerman et al. (2007) forklarer at disse strukturene omhandler DiMaggio og Powell sitt begrepet tvangsmekanismer, normative mekanismer og mimetiske mekanismer. Scott bruker begrepet regulativ, normativ og kultur – kognitive pilarer. Disse er til dels veldig like.

Tvangsmekanismer omhandler det som er innenfor loven eller i markedet, som vil gjøre at organisasjoner vil overholde og justere normene sine slik at atferden blir veldig lik i alle organisasjonene. Tvangsmekanismene leder organisasjoner slik at de får legitimitet og overlever. Organisasjoner må derfor gi etter og justerer sin struktur etter de reglene som er dominerende. Et eksempel på tvangsmekanismer er at produsenter tar i bruk prosedyrer på helse og sikkerhet for å overholde regelverket. Denne underliggende logikken som følges er basert på interessene til organisasjonene i form av å anskaffe og vedlikeholde organisatoriske ressurser. Offentlige etater kan bøtelegge eller legge ned virksomheter som bryter miljøforskriftene. Videre kan også forbrukere og miljøvernere aksjonere mot organisatorisk praksis, som eksempelvis barnearbeid og dårlig miljøpraksis, som igjen kan føre til at selskaper endrer praksis. I konteksten rundt bærekrafts rapportering, vil den regulative strukturen og aktiviteter inkludere rapportering i henhold til lovverket og deres håndhevelse rundt dette. (Unerman et al., 2007).

Eriksson – Zetterquist et al. (2014) forteller at organisasjoner som er sterke, krever at organisasjoner som er svake innenfor det samme feltet, skal tilpasse seg krav, både formelle og uformelle. Staten påvirker gjennom lovgiving og er derfor den sterkeste organisasjonen. Finansieringsorganisasjoner er også en sterk organisasjon. Et eksempel på tvangsmekanismer er når staten pålegger at en bedrift skal tilpasse seg en ny metode eller teknikk for å ta hensyn til miljøet. Staten kan eksempelvis også kreve at organisasjoner har en likestillingsplan. De bedriftene denne oppgaven tar for seg er fra forskjellige bransjer, så de har nok mange forskjellige pålegg fra staten å forholde seg. Det som er felles for disse bedriftene er at de alle må forholde seg til regnskapsloven og hva den sier om bærekrafts rapportering.

Unerman et al. (2007) refererer til DiMaggio og Powell (1983) som forteller at *Normative mekanismer* er drevet gjennom profesjonalisering, formell utdanning og faglig nettverk. Nettverket er der hvor man tilegner seg normer og verdier. Dette får enkeltpersoner til å handle i henhold til samme normer og verdier. Det er viktig å understreke at den normative strukturen ikke er ervervet som følge av påbud eller tvang, men gjennom legitime autoriteter vedrørende normer og verdier. Organisasjoner bruker disse strukturene fordi de genuint tror at fordi de har den rollen i samfunnet som de har, så må de ta i bruk strukturer eller delta i en slags praksis. Et eksempel kan være at selskaper tror de må ta i bruk Global Compact, selv om FN ikke har noen makt til å håndheve det, så tar selskapene dette i bruk fordi det har blitt akseptert av samfunnet. Spesielt innenfor det samme organisatoriske feltet selskapet opptrer blir det sett på som en norm. Dette betyr ikke at selskaper opptrer som slaver for sosiale konvensjoner, men heller det at de tilpasser seg og er oppmerksomme på samfunnsmessige og organisatoriske regler (Unerman et al., 2007). Når det gjelder bærekrafts rapportering, så vil den normative strukturen referere til regler som følges på grunn av moralske/etiske grunner, eller det kan være at selskaper tilpasser seg normer fastsatt av referanse organer. Eksempelvis når GRI ble startet i 1997 så var det begrenset til at selskaper skulle rapportere innen de miljømessige konsekvensene de selv var ansvarlige for. Senere etablerte GRI normen om at bærekrafts rapportering bør ta utgangspunkt i de tre bunnlinjer og ikke bare miljøspørsmål. Dermed ble der mer aksept i å rapportere innen sosiale aspekter rundt bærekraftig utvikling, som for eksempel fattigdom og menneskerettigheter (Unerman et al., 2007).

Eriksson – Zetterquist et al. (2014) forteller at det blir vanligere å ansette personer med profesjonsutdanning og de ulike organisasjonene ansetter mennesker med samme utdanning. Et eksempel på den normative mekanismen er den nåværende økonomiutdanningen, som sammen med media skaper et positivt bilde av kvinner som ledere. Videre, når kvinner med profesjonell økonomisk utdanning ansettes i organisasjoner, blir dette positive bildet spredt med god hjelp fra media. På denne måten blir likestilling en norm i ledelsesykker.

Når det gjelder den normative mekanismen vedrørende bærekrafts rapportering i store bedriftene denne oppgaven tar for seg, så kan det være at de som utarbeider rapportene i bedriftene har samme type utdannelse, som igjen fører til bærekrafts rapporteringen blir lik i disse forskjellige organisasjonene. Det kan også være at de tilhører et nettverk hvor normene og verdiene vedrørende bærekraft blir tilegnet eller at det organisatoriske feltet i et av disse store selskapene ser på det som en norm at de skal rapportere innen bærekraft. Et annet eksempel kan være at GRI har utviklet sin standard til å rapportere på flere områder og mer

detaljert. Da har GRI fastsatt nye normer, som igjen kanskje ville gjort at selskaper rapporterte på flere områder og mer detaljert.

Mimetiske/Imiterende mekanismer er at organisasjoner vil imitere andre organisasjoner som sees på som mer vellykket og legitime (Unerman et al., 2007). Den kan skje bevisst gjennom bruk av konsulentselskaper eller mer ubevist og gradvis ved at ansatte overføres fra en organisasjon til en annen (DiMaggio and Powell, 1983).

Hvis en organisasjon bruker en teknikk de ikke helt forstår, så vil den imitere den teknikken en annen organisasjon bruker. Altså, i stedet for å finne ut egne måter å gjøre dette arbeidet på, så vil man imitere de fremgangsrike og store organisasjonene. På denne måten tror den imiterende organisasjonen at den blir like fremgangsrik og vil vinne legitimitet i feltet. Den organisasjonen som er en modell for andre trenger nødvendigvis ikke være klar over det selv. Et eksempel på denne mekanismen er den økende andel kvinnelige rektorer ved høyskoler og universiteter. Oppfatningene rundt likestillingslovverket kan være tvetydige. Derfor imiterer små høyskoler store universiteter ved å ansette flere kvinnelige rektorer. De gjør dette for å møte kravet til likestilling og de slipper å utarbeide likestillingsplaner for egen organisasjon (Eriksson – Zetterquist et al., 2014). Det finnes bevis for mimetisk prosess rundt bærekrafts rapportering som er forbundet med isomorfisme av neoinstitusjonell teori. Organisasjoner imiterer de jevnaldrende som oppfattes som mer vellykket innen bærekrafts rapportering. Konvergens foregår i noen organisatoriske felt der det er en rask utvikling fra miljørapporter til samfunnsansvars rapporter og i noen tilfeller bærekrafts rapporter. Dette gjør rapportene progressivt like gjennom en prosess med benchmarking som ikke er relatert til den normative strukturen (Unerman et al., 2007).

Mimetiske mekanismer i de store selskapene denne oppgaven tar for seg kan være at de leser om en bedrift som er vellykket innen bærekrafts rapportering et sted, for eksempel i et bransjeblad eller hører om det fra bransjeorganisasjonen de tilhører. Det kan også være at bedrifter er usikre på hvordan bærekrafts rapportering utarbeides på en god måte og vil slippe bryet med å utarbeide dette selv og heller se direkte på hvordan de fremgangsrike bedriftene rapporterer innen bærekraft. Videre kan det også være at de vellykkede selskapene innen bærekrafts rapportering i Norge får høy GRI karakter ettersom rapporten er revidert av ekstern revisor. Det kan da være at andre selskaper som ikke er like vellykkede bruker eksterne revisorene eller annen type rådgiving som de vellykkede bruker.

Som tidligere nevnt, Scott formulerer (1998) dette på en annen måte og forteller at legitimitet består av de tre pilarene regulativ, normativ og kultur - kognitiv. Disse tre pilarene er helt sentrale byggesteiner i institusjonelle strukturer. Videre forklarer han at de tre pilarene er blitt

identifisert som en viktig ingrediens i institusjoner (Scott, 2008). Tabellen nedenfor viser at mekanismene og pilarene er nært knyttet sammen.

	Regulative:	Normative:	Kultur- Kognitiv:
<i>Grunnlag for samsvar:</i>	Hensiktsmessighet	Sosial forpliktelse	Tatt - for - gitt, felles forståelse
<i>Grunnlag for ordre:</i>	Regulative regler	Bindende forventninger	Konstituerende skjema
<i>Mekanismer:</i>	Tvingende	Normativ	Etterligning
<i>Logikk:</i>	Instrumentalitet	Det som er passende	Retroenhet
<i>Indikatorer:</i>	Regler, lover og sanksjoner	Sertifiseringer, akkrediteringen	Felles tro, felles logikk for handling, Isomorfisme
<i>Påvirker:</i>	Frykt for skyld, uskyld	Skam / ære	Sikkerhet / forvirring
<i>Grunnlag for legitimitet:</i>	Juridisk sanksjoner	Moralsk styrt	Forståelig, gjenkjennelig, kulturelt, støttet

Tabell 4: Three Pillars of Institutions (Hentet fra: Scott, 2008, s. 51).

Regulativ pilar omhandler lover eller markedet og involverer evnen til å etablere regler, kontrollere samsvar og administrere sanksjoner for å påvirke fremtidig adferd. Det blir tvangsmekanismer som fører organisasjonen, slik at de får legitimitet og overlever. Den regulative pilaren viser til formelle regler og lover som institusjoner må følge (Scott, 2008). Scott (2008) forklarer at sanksjoner, kraft og hensiktsmessige responser er sentralt i den regulative pilaren. Disse er henholdsvis ofte farget av at det finnes regler, da i form av uformelle normer eller formelle lover og regler. Regulering omhandler begrensninger, men skaper også muligheter for tiltak og sosiale aktører vedrørende makt, men også mer unike muligheter for noen aktører. Begrense og styrke sosial adferd er noe institusjoner jobber med. Noen lover er vanskelig å tolke og er tvetydige. Det er i dette tilfellet ikke alltid like lett å vite hvordan man bør tilpasse seg, noe som igjen gir rom for skjønnsmessige vurderinger.

Økonomer og økonomiske historikere vil mer sannsynlig se for seg at institusjoner primært hviler på den regulative pilaren og mye arbeid innen økonomi understreker kostnadene knyttet til regulering. Scott (2008, s. 52) referer til den økonomiske historikeren Douglas North (1990) som forteller at institusjoner består av formelle skriftlige regler og uskrevne regler som ligger

til grunn. Disse blir noen ganger krenket som igjen medfører straff. *"Derfor er en viktig funksjon for institusjoner kostbarheten knyttet til å konstatere brudd og graden av straff"* (Scott, 2008, s. 52). Et annet eksempel er agentteorien som vektlegger at det er kostnader og vanskelighet knyttet til nøyaktig overvåking (Scott, 2008). Et rådende syn for institusjoner er å ha et stabilt regelsystem, både formelt og uformelt, støttet av kraften til sanksjoner og overvåking som er ledsaget av følelsene av frykt/skyld eller uskyld/ubestikkelighet (Scott, 2008).

Vedrørende bærekrafts rapportering i store norske bedrifter, så kan den regulative pilaren bli brukt for å håndheve det regnskapsloven sier om rapportering innen bærekraft.

Normativ pilar er basert på sosiale verdier og normer som igjen fører til at folk handler i henhold til samfunnsmessige forventninger. Disse verdiene og normene vil være gjeldende for alle i kollektivet eller til bestemte aktører (Scott, 1998). Scott (2008) definerer to viktige elementer innen den normative pilaren. Den ene er verdier som kan forklares på følgende måte: *"Verdier er oppfatninger av det foretrukne eller ønskelig, sammen med bygging av standarder der eksisterende strukturer eller atferd kan sammenlignes og vurderes"* (Scott, 2008, s. 54). Den andre er normer som angir hvordan ting skal gjøres for å være legitime (Scott, 2008). Normative systemer definerer dermed objekter og mål, som eksempelvis kan være å øke profitten. Disse systemene er også hensiktsmessige når man skal forfølge det som er vedtatt, som eksempelvis kan være å definere/spesifisere hvordan "spillet skal spilles". Verdier og normer kan gjelde for alle i et kollektiv, men det kan også gjelde for bare noen type posisjoner eller aktører. Sistnevnte gir dessuten opphav til roller. Roller er ikke kun forventninger, men mer en bestemmelse – normative forventninger om hvordan oppførselen til spesifisert aktører skal være. Disse forventningene styres av fremtredende aktører i den gitte situasjonen. Roller kan bli konstruert formelt, men kan også dukke opp over tid gjennom samhandling og differensierte forventninger som er utviklet for å veilede adferd (Scott, 2008). Når det gjelder sosial ansvarlighet så vil den normative strukturen vise til regler som må følges av etiske/moralske grunner. Det kan også være for å tilpasse seg normer fastsatt av referanse organer (Unerman, et al., 2007). Innenfor bærekrafts rapportering for store norske bedriften kan den normative pilaren omhandle at bedriftene ser på det at det er en forventning eller en forpliktelse fra samfunnet, interessenter, organisatorisk felt eller andre organer om at de skal publisere bærekrafts rapporter.

Kognitiv pilar er tatt-for-gitt symboler, roller og betydninger som støtter legitimiteten til organisasjoner. Kognitive strukturer danner en kulturelt støttet og konseptuelt riktig støttet legitimitet som det ikke blir stilt spørsmål ved (Hoffman, 1999). Eksistensen til den kognitive strukturen er veldig vanskelig å bevise empirisk, men dens eksistens kan indirekte sees fra det faktum at noen land og/eller industrier tar det for gitt at selskapet skal publisere bærekraft

rapporter (Unerman et al., 2007). Scott (2008) bruker begrepet kultur – kognitiv og forteller at denne pilaren har blitt sett på som viktig og at antropologer, sosiologer og organisasjonsforskerne Powell og DiMaggio understreker dens betydning i institusjoner (Scott, 2008). I den kultur – kognitiv pilaren blir rutiner fulgt fordi de er tatt for gitt og det er "det er slik vi gjør det her" (Scott, 2008). Kultur er ofte tenkt på som et enhetlig system med en intern konsistens som går på tvers av grupperinger og situasjoner, men at det også er viktig å erkjenne at kulturelle forestillinger ofte varierer. Eksempler på dette kan være ved at mennesker i samme situasjon oppfatter ting på forskjellig måte, både i form av hvordan det er og hvordan det bør være. Forestillinger og tro appellerer til noen, mens andre ikke tror på det. Derfor er en av grunnene til at denne pilaren ikke alltid er så lett å tolke (Scott, 2008).

Grunnen til at store norske selskaper rapporterer innen bærekraft i den kognitive pilaren kan være det er tatt for gitt at selskaper skal rapportere innen bærekraft i Norge. Videre kan det også være tatt for gitt, at selskaper skal rapportere innen bærekraft i den industrien de tilhører.

2.2.3 Forskning i institusjonell teori relatert til bærekraftig rapportering

Unerman et al. (2007) forteller om to tidligere studier gjort av Hoffman (1999) og Kolk (2005). Hoffman (1999) studerte utviklingen av miljøvern i den amerikanske kjemi industrien fra 1962 til 1993. Han fant fire karakteristiske perioder i forhold til institusjonaliseringen av miljøhensyn. Institusjonaliseringen er vanligvis forstått både som prosessen og utfallet av en prosess, der en sosial atferd/praksis, ønskelig og/eller tatt for gitt i organisasjoner. Den siste perioden Hoffman identifiserte var blant annet preget av innføringen av organisatorisk og strategiske innovasjoner og produksjon av miljørapporter. Dermed ble bærekraft rapportering identifisert som et element av institusjonalisering. Ettersom bærekrafts rapportering har blitt en vanlig praksis i mange store bedrifter, så er det et kraftig bevis på institusjonalisering. Kolk (2005) analyserte konvergens/divergens av multinasjonale selskaper sin miljørapportering. Han studerte utbredelsen av miljørapportering blant Global Fortune 250, som kan sies å være de 250 største multinasjonale selskapene i verden. Dette ble gjort med tanke på om de var basert i Europa, Japan eller USA og han fant ut at i den regionen det multinasjonale selskapet var basert, er betydelig mer viktig over tid enn og at forskjellen i miljørapporteringen mellom europeiske /japanske og amerikanske selskaper har økt over tid. Avgjørende for begge disse studiene og institusjonell teori generelt, er oppfatningen om et organisatorisk felt (Unerman et al., 2007).

2.3 Oppsummering

Teoridelen beskriver først begrepet bærekraftig utvikling. Begrepet består av de tre bunnlinjer. De tre bunnlinjer består av de miljømessige, sosiale og økonomiske perspektivene. Disse tre perspektivene tar for seg hva som må gjøres innen det miljømessige, sosiale og det økonomiske for å skape en bærekraftig utvikling.

Institusjonell teori er godt egnet knyttet til miljøproblematikk. Institusjonell teori skal brukes til å se om det er den mimetiske, normative eller tvangsmekanismene som driver utviklingen av selskapenes bærekrafts rapportering.

3 Metode

Samfunnsvitenskapen har som mål å belyse hvordan både den lille og den store verden ser ut, altså gi oss kunnskap om nettopp dette. For å oppnå det, må man gå metodisk til verks. Det sentrale i empirisk forskning er å samle inn, analysere og tolke data (Johannessen et al., 2011). *"Samfunnsvitenskapelig metode dreier seg om hvordan vi skal gå fram for å få informasjon om den sosiale virkelighet, og ikke minst hvordan denne informasjonen skal analyseres, og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser"* (Johannessen et al., 2011, s. 33).

Innen forskningsmetode er det noen grunnleggende og forskjellige måter å forske på. Det finnes fire filosofier: ontologi, epistemologi, metodologi og metodikk. Ontologi er filosofiske antagelse om hvordan realiteten er. Det er fire ontologier som heter realisme, intern realisme, relativisme og nominalisme. Disse forholder seg til fakta og sannhet forskjellig. I det realistiske syn, så eksisterer den en sannhet og fakta eksisterer og kan bli avdekket. Intern realisme anser at det eksisterer en sannhet, men at den er uklar og at fakta ikke kan nåes direkte. Det relativistiske synet anser at det er mange sannheter og at sannheten avhenger av synspunktene til observatøren. Til slutt har vi nominalisme, som mener at det ikke finnes noen sannhet og at fakta er menneskeskapt (Easterby-Smith et al., 2013).

Epistemologi er de generelle forutsetningene for hvordan man forsker på hvordan verden fungerer. Den kan deles inn i, sterk positivisme, positivisme, konstruksjonisme og sterk konstruksjonisme. Det brukes forskjellige måter å innhente data på, avhengig av hvordan vi velger å se på verden (Easterby-Smith et al., 2013).

Ontologiene og epistemologiene kan knyttes sammen med hverandre. Realisme og sterk positivisme kan knyttes sammen. Det kan også intern realisme og positivisme, relativisme og konstruksjonisme, og til slutt nominalisme og sterk konstruksjonisme kan også knyttes til hverandre (Easterby-Smith, et al., 2013). Positivisme tar for seg kvantitativ forskning, mens konstruksjonistisk forskning går mot kvalitativ forskning (Easterby-Smith et al., 2013).

Jeg har valgt en gren innen konstruksjonisme som heter sosial konstruksjonisme.

Sosial konstruksjonisme oppsto som en analytisk og kritisk ledelsesteori på 1990- tallet og er en retning innen epistemologien. Man skulle prøve å forstå tvetydige og komplekse situasjoner. Den omhandler hvordan mennesker forstår verden og at dette skjer spesielt gjennom deling av erfaringer med andre gjennom språk. Sosial konstruksjonisme stammer fra synet om at realiteten ikke er objektiv og ekstern, men heller sosialt konstruert og at det er gitt mening av folk. Samfunnsforskere skal se etter erfaringer fra folk, hvordan de tenker, føler og hvordan de

kommuniserer (Easterby-Smith, et al., 2013). I oppgaven bruker jeg sosial konstruksjonisme som epistemologi, da jeg mener det er det som passer oppgaven best, ettersom jeg skal undersøke hvorfor store selskaper i Norge velger å rapportere innen bærekraft. I prosessen rundt bærekrafts rapportering vil mennesker være i sentrum.

3.1 Forskningsdesign

Forskningsdesign omhandler «alt» som knytter seg til en undersøkelse. Ordet *design* brukes fordi man i en tidlig fase tar stilling til hva og hvem som skal undersøkes, i tillegg til hvordan undersøkelsen skal gjennomføres (Johannessen et al., 2011).

Saunders et al. (2012) forteller at forskningsdesign er den generelle planen på hvordan man skal gå frem for å svare problemstillingen(e). Forskningsdesignet må inneholde klare målsettinger som er utledet fra problemstillingen(e), og bør inneholde kilder man bruker til å samle data, hvordan man vil samle inn dataen, hvordan det analyseres, diskutere begrensninger du vil møte og etiske problemstillinger. Videre så må den som forsker finne ut om det er en kvantitativ eller en kvalitativ forskningsdesign, eller en blanding av disse to som vil passe best (Saunders et al., 2012). Hvilke av disse metodene som egner seg best er det problemstillingen som avgjør (Johannessen et al., 2011). Forskjellen mellom kvalitativ og kvantitativ metode kan veldig forenklet skilles mellom at man bruker data i form av tall i kvantitativ metode, mens data i kvalitativ metode registreres i form av lyder, tekster og bilder (Johannessen et al., 2011).

Når man skal undersøke noe, så finnes tre hovedtyper hensikter som kan brukes. Disse kalles beskrivende, forklarende og utforskende. Hensikten med en beskrivende studie er å få en nøyaktig profil av situasjoner, personer eller hendelser. Utforskende studier er spesielt nyttig hvis du ønsker å få forståelsen rundt et problem og få nøyaktig innsikt. Forklarende studier omhandler hovedsakelig å studere et problem eller en situasjon for å kunne forklare sammenhenger mellom variabler (Saunders et al., 2012). Hensikten med forklarende studier er å belyse hvorfor eller hvordan noe har skjedd (Yin, 2014). Min oppgave blir en forklarende studie ettersom jeg skal se på hvorfor store selskaper i Norge velger å rapportere innen bærekraft.

3.2 *Forskningsstrategi*

Forskningsstrategi er den generelle planen for hvordan forskeren skal gå frem for å besvare forskningsspørsmålet eller forskningsspørsmålene. Forskningsstrategier er knyttet opp mot forskningsdesign, som nevnt ovenfor. Formålet med en god forskningsstrategi er å få en rimelig sammenheng som gjør at man kan besvare det aktuelle forskningsspørsmålet (Saunders et al., 2012). Innen kvalitativ metode er det flere forskjellige strategier man kan bruke. I min oppgave mener jeg det er mest hensiktsmessig å bruke casestudie for å besvare forskningsspørsmålet.

Casestudier: Easterby – Smith et al. (2013, s. 54) skriver: “*Essentially the case study looks in depth at one, or a small number of organizations, events or individuals, generally over time.*”

En case kan både være en forskningsdesign og et studieobjekt. Casestudier kjennetegnes ved at forskeren henter mye informasjon fra noen få enheter. Det kan også være fra caser over kortere eller lengre perioder, da gjennom omfattende og detaljer datainnsamling. Flere ulike typer datakilder benyttes i casestudier og studeres i en setting. Kildene som brukes er tid- og stedsavhengig (Johannessen et al., 2011).

Saunders et al. (2012, s. 179) referer til Eisenhardt and Graebner (2007) som forteller at hvis en forsker ønsker å få rik forståelse av forskningen og prosessen som er vedtatt, så er en casestudiestrategi aktuell. Casestudiestrategien har også en betydelig evne til å gi svar på spørsmål som hvordan, hva og hvorfor (Saunders et al, 2012).

Casestudiedesign: Johannessen et al. (2011, s. 91) henviser til Yin som arbeider med to dimensjoner rundt designet av casestudier. Den ene dimensjonen omhandler om man arbeider med enkeltcase eller flere caser. Den andre dimensjonen omhandler spørsmål om man skal anvende en eller flere analyseenheter. Med en analyseenhet studeres organisasjonen på et overordnet nivå og har et helhetlig perspektiv, mens man ved bruk av flere analyseenheter ikke vil se på organisasjonen fra et helhetlig perspektiv, men benytter seg av avdelinger, divisjoner, grupper og individer som analyseenheter. Yin (2014) foreslår to eller flere caser fremfor ett case fordi den som forsker kan vise til likheter mellom casene, som igjen er positivt. Disse analytiske fordelene får man ikke ved bruke kun ett case (Yin, 2014). Ettersom jeg i oppgaven vil se på flere bedrifter, så blir det flere caser. Denne oppgaven vil også bestå av en analyseenhet ettersom jeg vil se på organisasjonen fra et helhetlig perspektiv. Det blir derfor en forklarende flercasestudie

Casedesign egner seg ikke for statistisk generalisering, men vil det være mulig å gjennomføre en analytisk generalisering, da ved å sammenligne funnene (empiri) fra undersøkelsen med teori

som er relevant. Forandringer, avvísninger og bekreftelser på presentert teori eller nye generaliseringer kan da bli funnet (Yin, 2014).

Det er også noen ulemper knyttet til casestudier. Blant annet så er uklareheter og at forskeren ikke er nøyaktig nok, faktorer som kan påvirke konklusjonen. Derfor har spørreundersøkelser og eksperimenter blitt sett på som en mer ønsket forskningsstrategi. Casestudier kan også produsere mye uleselige dokumenter og ta lang tid å gjennomføre (Yin, 2014).

3.3 Datainnsamling

Jeg velger i denne oppgaven å bruke kvalitativ metode. Dataene som benyttes i kvalitative undersøkelser kan komme fra mange ulike kilder, men det er to grunnleggende måter å samle inn kvalitativ data på. Den ene er gjennom observasjoner, hvor forskerens sanseinntrykk av handlinger og samhandlinger i konkrete situasjoner er datagrunnlaget. Den andre er intervju, hvor samtaler mellom forskeren og informanter danner datagrunnlaget. Begge disse to metodene vil i kvalitativ metode bli materialisert i tekst, og dataanalysen vil ta utgangspunkt i disse tekstene (Johannessen et al., 2011). En negativ side ved kvalitativ metode er ressurser i form av tid og penger, som igjen setter begrensninger på hva som mulig å gjennomføre (Johannessen et al., 2011).

Kvalitativ metode passer min oppgave, ettersom jeg går i dybden på fire selskaper.

Jeg har brukt både primær – og sekundærdata i min oppgave. Primærdata innhenter jeg selv via intervjuer, mens sekundærdata ble innhentet fra sekundære kilder, f. eks årsrapporter og websider.

Det startet med at jeg ville undersøke noe innen bærekrafts rapportering i Norge. Jeg fant ut at det ikke var skrevet så mye om bærekrafts rapportering om norske bedrifter. Bortsett fra to masteroppgaver, så fant jeg studien til Vormedal & Ruud (2006) og til Hoel (2014) som er beskrevet tidligere i oppgaven. Disse to masteroppgavene omhandlet henholdsvis næringsmiddelindustrien og fiskeoppdrett. Derfor tenkte jeg å prøve å finne en annen bransje og se på hvordan utviklingen innen bærekrafts rapportering har vært, og hvorfor. Jeg så også på muligheten til å undersøke bærekrafts rapporteringen i små og mellomstore bedrifter. Det var ikke så lett. Først og fremst, så har ikke små og mellomstore bedrifter i stor grad utarbeidet bærekrafts rapporter eller implementert bærekraft i sine årsrapporter, særlig ikke fra år til år tilbake i tid, i hvert fall ikke de selskapene jeg undersøkte. Jeg ville da ikke funnet ut noe om rapporteringsutviklingen over tid. Videre så fant jeg en del informasjon om mellomstore

bedrifter sine holdninger til bærekraft på hjemmesidene deres, men det kunne ikke brukes til å se på utviklingen over tid. De få mellomstore bedriftene som hadde bærekrafts rapportering i årsrapporten sin var også mindre villig til å stille til intervju.

Dette gjorde at det til slutt ikke var så mange selskaper å velge i, bortsett fra selskaper som er store. Målet fra starten av var å få med selskaper som var i samme bransje. Bransjer jeg undersøkte var blant annet transportsektoren, logistikksektoren, banksektoren, gjenvinningsbransjen, flybransjen, importører, klesprodusenter og kaffeprodusenter. For å finne selskapene brukte jeg primært Google. Jeg undersøkte først om selskapene hadde bærekrafts rapporter fra flere år tilbake i tid på sine hjemmesider. Videre sendte jeg mail og ringte til kontaktpersonene på bærekraft som var opplyst på bedriftens nettsted, hvis det sto oppgitt. Hvis det ikke sto oppgitt, henvendte jeg meg til kommunikasjonsavdelingen i selskapet og ble sendt videre derfra til den rette personen. Noen bransjer var mer villig til å la seg intervju enn andre, men jeg klarte ikke å få med flere selskaper innenfor en bransje. Hele prosessen med å finne selskaper tok lang tid. Etter at det første selskapet, DNB, var intervjuet, håpet jeg fortsatt på å klare å få med flere banker, uten at det gikk. Etter dette brukte jeg bladet Kapital sin oversikt over Norges 100 største selskaper og kontaktet flere selskaper derfra både på mail og telefon. Det var med dette jeg fikk flere positive tilbakemeldinger, og etter kort tid fikk jeg fem selskaper til som lot seg intervju. Jeg intervjuet alle fem bedriftene. Det andre intervjuet jeg gjennomførte ble ikke særlig bra fordi informanten jeg intervjuet ikke kunne besvare mange av spørsmålene. Fem selskaper har totalt blitt intervjuet, mens fire er med i oppgaven. Spørsmålene til intervjuet og oppsett for intervjuguide følger med som vedlegg til oppgaven.

Tabellen nedenfor beskriver hvem informanten var, intervjuets varighet, dato og hvor sekundærdata er innhentet fra.

Bedrift:	Informanten:	Dato:	Intervjuets varighet:	Sekundærdata:
Dnb	Bærekrafts-rådgiver	25.09.2015	18 min 40 sek	Bedriftens års- og samfunnsansvars rapport og rapporten som omhandlet redegjørelse i henhold til kapitalkravforskriftenes Pilar 3
Veidekke	Kommunikasjons direktør	02.10.2015	23 min 18 sek	Bedriftens års- og samfunnsansvars rapport. Både i PDF og på bedriftens nettsted
MøllerGruppen	Kommunikasjons rådgiver	09.10.2015	25 min 2 sek	Bedriftens års- og samfunnsansvars rapport
TINE	Samfunns og miljøansvarlig	13.10.2015	28 min 51 sek	Bedriftens årsrapport og samfunnsansvars rapport på bedriftens hjemmeside

Tabell 5: Informasjon om innhenting av primær- og sekundærdata.

3.4 Dataanalyse

Innsamlet data må tolkes og analyseres. I min oppgave er det analyse av intervjuer og sekundærdata. Analyse av kvalitativ data skjer gjennom bearbeiding av tekst. Det første forskeren må gjøre når kvalitativ data skal analyseres er å redusere mengden data. Innen et kvalitativt forskningsopplegg er dette en utfordring fordi man skal hente ut noe fornuftig fra en stor mengde data som ofte er ustrukturert og det finnes ingen fasit på hvordan dette skal gjøres, slik det gjør i kvantitativ analyse. Det som er vanskelig for en forsker er å vite hvor analyseringen av informasjonen skal begynne ettersom man kan få en følelse av at all informasjonen virker like viktig. Et sted å starte er å ta utgangspunkt i at det er to hensikter med dataanalysen. Den første er å organisere dataen etter tema, noe som går utpå å systematisere, redusere og få orden på datamaterialet. På denne måten er det mulig å få lagt et godt grunnlag for analyse uten at viktig informasjon går tapt. Den andre hensikten omhandler å analysere og

tolke. Her må forskeren utvikle fortolkninger og perspektiver på den informasjonen som ligger i datamaterialet. Dette vil som regel si å identifisere mønstre og temaer i datamaterialet som kan kommuniseres gjennom en form for rapportering (Johannessen et al., 2011). En begrensning i oppgaven er at kun kapitler som omhandler samfunnsansvar/bærekraft generelt er sett på i årsrapportene. Det kan eksempelvis være at temaer som går inn under Crane & Matten (2010) sitt økonomiske perspektiv er beskrevet i andre deler av årsrapporten og ikke under samfunnsansvar/bærekraft. Grunnen til at dette ikke er undersøkt nærmere er på grunn av tid og omfang.

3.5 Etikk

Forskning må forholde seg til juridiske retningslinjer og etiske prinsipper som all annen virksomhet i samfunnet. Når virksomheter får konsekvenser for andre mennesker, så må det bedømmes ut fra etiske standarder (Johannessen et al., 2011). Johannessen et al. (2011, s. 93) definerer etikk slik: *"Etikk dreier seg om prinsipper, regler og retningslinjer for vurdering av om handlinger er riktige eller gale"*. Først og fremst så omhandler etikk forholdet mellom mennesker, altså spørsmål om hva vi kan og ikke kan gjøre mot hverandre. Etiske spørsmål omhandler både direkte og indirekte hvordan mennesker påvirker hverandre på, og er ikke begrenset til konkrete handlinger (Johannessen et al., 2011).

I denne oppgaven har jeg tenkt å brukt de sentrale prinsippene for forskningsetikk. Vedkommende personer jeg har intervjuet har blitt informert om hva hensikten med intervjuet er. Bruk av båndopptaker under intervjuene ble avtalt på forhånd og ble godkjent av informantene, slik at informantene på best mulig måte kunne svare på spørsmålene mine, så sendte jeg ut flere av hovedspørsmålene til alle informantene fra de forskjellige selskapene god tid i forveien slik at de hadde mulighet til å sette seg inn spørsmålene. Jeg informerte informantene før intervjuet at de må fortelle meg hvis de mente noen av spørsmålene jeg hadde sendt var for sensitive til at de ikke ville besvare de.

3.6 Oppsummering

I denne masteroppgaven intervjuer og analyserer jeg årsrapportene/miljørapportene til fire utvalgte selskaper. Forskningsstrategien er en forklarende flercasestudie. Datainnsamlingsmetoden vil både bestå av semi – strukturert intervju og dokumentundersøkelse i form av årsrapporter/miljørapporter. Spørsmålene er utarbeidet for å få så mye detaljert informasjon som mulig ut av informantene og består av ti hovedspørsmål med en rekke underspørsmål.

4 Empiri

Bedriftene som har blitt intervjuet vil bli presentert hver for seg. For å få en viss struktur er funnene fra intervjuene delt inn i intensiver/motivasjon, lovverket, standarder, interesser og utfordringer. Års – og bærekrafts rapportene til hver enkelt bedrift er presentert fra 2012 – 2014, etter presentasjonen av funnene gjort fra intervjuene.

4.1 Bedrift 1 (DNB):

DNB har en 190 år gammel finanshistorie og er i dag den ledende finansinstitusjonen i Norge. De har Norges største nettbank med 1,9 millioner brukere. De tilbyr også banktjenester i postkontorer og dagligvarehandler over hele landet. Foruten banktjenester så er de Norges ledende verdipapirforetak, ledende på kapitalforvaltning, en ledende valutabank og har landets største eiendomsmeglervirksomhet. De har også internasjonale filialer 23 forskjellige steder og er en betydelig internasjonal aktør innen finansiering av energisektoren. Den største aksjonæren i selskapet er Nærings – og handelsdepartementet som har 34 prosent av aksjene.

Store hendelser i selskapets moderne historie startet i 1990 da Bergen Bank og Den norske Creditbank dannet Den norske Bank som i dag heter DnB. I 1999 fusjonerte DnB og Postbanken og det ble inngått en samarbeidsavtale med Posten som sikret et stort distribusjonsnett. I 2003 fusjonerte DnB igjen. Denne gang med Gjensidige NOR. De kjøpte også Nordlandsbanken dette året. I 2011 endret DnB, Nordlandsbanken og Vital til navnet til DNB ASA.

4.1.1 Intensiver/motivasjon

DNB tror motivasjonen til selskaper i å rapportere innen bærekraft, ligger litt som hos dem selv, både innen det etiske og moralske. Informanten forteller at store selskaper har et samfunnsansvar i seg selv og skal opptre på en ordentlig måte og jobbe med bærekraft. Informanten nevner også den mer kommersielle siden ved bærekrafts rapportering: *"Du skal tenke risiko og det er risikoreduserende å tenke bærekraftig innenfor egen bedrift. Men det er også en del muligheter ved at det kan være et konkurransefortrinn og omdømmedimensjonen"* (Informant 1).

Medarbeidere og åpenhet er også noe informanten tror er viktig. Medarbeiderne vil jobbe i en bedrift som opptrer skikkelig og jobber med bærekraft. Åpenhet har blitt mer og mer viktig og selskaper skal vise åpenhet rundt bærekraft og hva man jobber med. Bedriften ønsker å være den beste på bærekrafts rapportering i sin bransje. Ambisjonene til bedriften er altså høye og informanten forteller at de studerer andre selskapers bærekrafts rapportering: *"Ja, til en viss grad. Vi ønsker å være best blant likemenn. De vi sammenligner oss med ønsker vi å være på høyde med og helst bedre"* (Informant 1). Videre i svaret kommer den mer kommersielle siden av bærekrafts rapportering frem: *"Det har noe med aksjeverdien å gjøre også, og interessen for oss som selskap"* (Informant 1).

Bedriften deltar på kurs angående utvikling på standarden GRI og de deltar på noe som omhandler trender. Selv så startet bedriften i hovedsak med bærekrafts rapportering fordi de ville være innenfor lovverket og forskriftene tidlig på 2000 – tallet.

Bedriften valgte å starte med bærekrafts rapportering tidlig på 2000 – tallet. Informanten presiserer følgende: *"Når vi starta på tidlig 2000 – tallet, var det i hovedsak compliance, men det var også miljømessige krav om og komme med retningslinjer og rapporter hvordan vi lå an, så har dette bare utviklet seg til å ikke bare være compliance men også bli bedre enn compliance"* (Informant 1).

Informanten forteller at compliance i hovedsak betyr å tilfredsstille loven, men noe utover loven også, men da i hovedsak knyttet til filantropi, dvs. sponing/støtte kultur og idrett. Informanten forteller også at selskapet var tidlig ute med å etablere CRS policy for konsernet som inkluderte retningslinjer utover lovkrav. Det var et press fra samfunnet som gjorde at de startet å rapportere innen bærekraft. Hun tror også investorer vil se mer på bærekrafts rapportering i fremtiden.

4.1.2 Lovverket

Bedriften ser ikke på lovverket som utfordrende eller krevende på noen måte. Informanten forteller at loven som trådte i kraft 1. juni 2013 ikke har hatt noen innvirkning på bærekrafts rapporteringen til bedriften: *"Egentlig ikke veldig mye. Vi rapporterte alt det loven innebar fra før, så for oss så var det ikke noe endring egentlig"* (Informant 1).

Om bedriften synes lovverket på en god nok måte dekker problemet knyttet til hva selskaper bør rapportere om innen bærekraft, så svarer informanten følgende: *"Tja, hva et selskap bør rapportere på varierer fra selskap til selskap. Lovverket løser kravet til samfunnsansvarsrapportering kun til en viss grad ved å kreve at store selskaper skal rapportere på noen områder"* (Informant 1).

4.1.3 Standarder

Bedriften bruker GRI 4 som er den nyeste standarden for rapportering innen bærekraft og forteller at denne benyttes for å få systematikk først og fremst, men også for å kunne gjøre benchmarking opp mot andre. GRI dekker alt de har behov for å rapportere om. Rapporten revideres av ekstern revisor.

4.1.4 Interessenter

Bedriften vil nå ut til kunder, medarbeidere, investorer, myndigheter, organisasjoner og samfunnet for øvrig, når de rapporterer innen bærekraft. De ønsker å nå ut til disse interessentene fordi interessentene selv mener det er viktig. Informanten presiserer: *"Hvorfor vi gjør dette er fordi vi vil fortelle dem hva vi er gode på og hva vi driver med, men også fordi de ber om det rett og slett"* (Informant 1).

De viktigste interessentene for bedriften er kunder og investorer. Bedriften kartlegger ikke interessentene sine, men informanten presiserer følgende: *"Ja, vi bruker GRI indeksen, så vi bruker metodikk til å kartlegge hva interessentene mener er viktig. Vi har fra før av kartlagt våre interessenter"* (Informant 1).

Videre tror informanten at det er investorer som i hovedsak leser rapporten og selskapet får lite tilbakemeldinger på bærekrafts rapporten. Informanten tror også investorene vil ha mer detaljert rapportering i fremtiden.

4.1.5 Utfordringer

Informanten forteller at en utfordringen selskapet har er å få til utvikling raskt nok fordi mennesker innad i bedriften har mye å gjøre. Videre forteller informanten at de ser på hva som kommer av trender, men utfordrende å få selskapet til å tenke at trendene er noe de må gjøre noe med. Informanten forteller også at: *"Vanskelighetene er også å få de viktigste KPIene inn i bærekrafts rapporteringen, og få utviklet områder vi ser kommer som vi tenker «dette må vi bli gode på» fordi det etterspør investorene etter hvert"* (Informant 1).

Investorer etterspør mål og tiltak som selskapet må få resultater på, fordi resultater har blitt mer og mer viktig. Tidligere var det mest viktig å ha retningslinjer. Selskapet har ingen langsiktig strategi innen bærekraft. Derfor er det viktig at utvikling ikke tar for lang tid. For å få folk til å gjøre noe så må de bli målt på det, slik at føles viktig nok, ellers blir det ikke prioritert. Informanten tror ikke bedriften er alene om denne utfordringen og tror bærekrafts rapportering kan misforståes på noen fordi man ikke setter høye nok mål, og forteller at hvis man ikke setter høye nok mål så kan slå tilbake en selv senere.

4.1.6 Års – og bærekrafts rapporter

4.1.6.1 År 2012

Dette året kommer bedriften ut med egen samfunnsansvarsrapport, i tillegg til årsrapporten og en redegjørelse i henhold til Pilar 3 som omhandler risiko – og kapitalstyring. Pilar 3 dokumenterer selskapets forhold til risikostyring, risikomåling og kapitaldekning i henhold til kapitalkravforskrifter.

I årsrapporten er det skrevet ca. fire sider om samfunnsansvar. Her står det generelt om samfunnsansvar og miljøeffektivitet som utgjør ca. to av disse fire sidene. Medarbeidere og ledere, HMS, likestilling, diskriminering, sykefravær og inkluderende arbeidsliv utgjør resten av disse fire sidene.

I årsrapportens kapittel om redegjørelse og resultater er det skrevet fire sider om samfunnsansvar, medarbeidere og ledere.

Mye av det som står i årsrapporten er det også skrevet om i samfunnsansvars rapporten og det refereres til denne for utdypende informasjon. Totalt er skrevet ca. åtte sider i årsrapporten rundt samfunnsansvar.

I redegjørelsen i henhold til Pilar 3 er samfunnsansvar også omtalt, men kun med noen setninger vedrørende styring og måling av kredittrisiko og forretningsrisiko.

Samfunnsansvarsrapporten er på 45 sider og selskapet rapporterer på GRI 3. *"Rapporten for 2012 er bygget opp rundt de tre temaene styring og ledelse, klima og miljø og samfunn"* (DNBs samfunnsansvars rapport, 2012, s. 1). Selskapet er også tilsluttet UN Global Compact. Meningen med samfunnsansvars rapporter er for selskapet og selskapets mål, retningslinjer, tiltak og resultater innen samfunnsansvar. *"DNB forstår sitt samfunnsansvar som et medansvar for å bidra til bærekraftig økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig utvikling innenfor de*

områder og bransjer der konsernet opererer" (DNBs samfunnsansvars rapport, 2012, s. 1). Ellers er det skrevet en innledning fra konsernsjefen og generelt om konsernet.

Styring og ledelse er det skrevet litt over ni sider om. Selskapet vil være et forbilde for bærekraftig verdiskaping ved å integrerer miljø – og samfunnsmessige hensyn og etikk i forretningsdriften. *"DNBs konsernpolicy for samfunnsansvar er styrende for hele konsernets arbeid med både etterlevelse og utvikling av samfunnsansvar"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2012, s. 10). Det er deretter beskrevet detaljert i disse ni sidene med viktige temaer som etikk, ansvarlige investeringer, ansvarlige lån, leverandøroppfølging og økonomisk kriminalitet.

Samfunnet er det skrevet ni sider om. Her fortelles det at bedriften spiller en viktig rolle i mange sine liv. *"Som arbeidsgiver skal DNB ivareta medarbeidernes arbeidsforhold på en god måte. Som tilbyder av produkter og tjenester skal DNB ivareta kundenes behov samtidig som grunnleggende rettigheter respekteres. Som samfunnsaktør skal DNB bidra slik at enda flere kan få realisert sine drømmer"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2012, s. 20). Videre er det beskrevet detaljert hva bedriften gjør for imøtekomme dette i disse ni sidene. Det som i hovedsak er omtalt her er menneskerettigheter, bidrag til samfunnet, medarbeidere/arbeidsforhold og kunder.

Klima og miljø er det skrevet syv sider om. Selskapet mener klimaendringer, er en kilde til både risiko og muligheter. *"DNB-konsernet vil tilstrebe å redusere sine egne direkte utslipp av klimagasser gjennom kontinuerlig måling og oppfølging. DNB følger også opp kunder, selskaper konsernet investerer i og leverandører til konsernet for at disse ikke skal bryte med DNBs miljøkrav"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2012, s. 29). Detaljert hvordan selskapet håndterer disse spørsmålene er detaljert forklart i resten av disse syv sidene. Hovedsakelig omtalt her er direkte og indirekte klima – og miljøpåvirkning, egne utslipp, miljøvennlige produkter og tjenester, miljøsertifisering, DNBs næringseiendom og det nye hovedkontoret.

Til slutt i rapporten fremkommer det nøkkeltall for de tre teamene, GRI – tabell og en uavhengig attestasjonsuttalelse fra eksternt revisor. Rapporten tilfredsstiller kravene til karakter B+.

4.1.6.2 År 2013

Selskapet har i 2013 publisert tre rapporter. Det er identisk med 2012.

I årsrapporten står det åtte sider om samfunnsansvar og medarbeidere. Dette er mer enn i 2012. Om samfunnsansvar står det om tilslutningen til globale initiativer, prioritering av viktige samfunnsansvarstemaer og om hvordan DNB ivaretar vesentlige samfunnstemaer. Angående medarbeidere står det om den nye konsernstrukturen, rekruttering og mobilitet, utvikling av

ledere og medarbeidere, medarbeiderundersøkelsen, HMS, sykefravær og inkluderende arbeidsliv, variabel godtgjørelse, likestilling og diskriminering.

I kapittelet som omhandler redegjørelse og resultater står det fire og en halv side om samfunnsansvar, medarbeidere og ledere. Det står noe mer sammenlignet med 2012. Også dette står mye av det som i årsrapporten også i samfunnsansvars rapporten. Det refereres til den for utdypende informasjon.

I rapporten om redegjørelsen i henhold til Pilar 3 står det også dette året kun noen setninger vedrørende styring og måling av kredittrisiko og forretningsrisiko.

Samfunnsansvarsrapporten er på 34 sider, som er noe mindre enn året før og dette året rapporterer de GRI 4. Også dette året er de tilsluttet UN Global Compact og forteller er tilsluttet fordi å fremme en bærekraftig og inkluderende global økonomi med dette nettverket.

Ellers er den identisk bygget opp som samfunnsansvars rapporten for 2012, med de samme og hovedtemaene, men med mindre innhold. Det er også dette året skrevet en innledning av konsernsjefen og generelt om konsernet.

Teamet om styring og ledelse er beskrevet på samme som i 2012, dette året er innholdet mindre og det er skrevet fem sider. Bedriften skriver også dette året at de vil være et forbilde for bærekraftig verdiskaping og integrere etikk og miljø – og samfunnsmessige hensyn i forretningsdriften.

Teamet om samfunnet er likt beskrevet som i 2012, men det er kun skrevet fem sider dette året, noe som er mindre enn i 2012. Selskapet har en viktig rolle i mange menneskers liv, medarbeidere skal ivaretas på en god måte, kundenes behov skal også ivaretas samtidig som grunnleggende menneskerettigheter respekteres.

Klima og miljø er det skrevet tre sider om, som er mindre enn i 2012. Selskapet skriver også dette året, at de reduserer egne utslipp og følge opp kunder, selskaper konsernet investerer i og leverandører og sørge for at disse ikke bryter med selskapets miljøkrav.

Også dette året omhandler resten av rapporten en beskriveskrivelse av nøkkeltall angående de tre temaene styring og ledelse, samfunnet og klima og miljø. Dette året har selskapet brukt GRI standarden som heter GRI G4, som er den nyeste versjonen. Det er ikke med en GRI tabell dette året.

Også dette året er rapporten revidert av ekstern revisor, men det står ikke noe om karakter.

4.1.6.3 År 2014

Dette året er det publisert tre rapporter, identiske med de som ble publisert i 2012 og 2013. I årsrapporten står det seks sider og innholdet er likt som i 2013.

Årsrapporten tar for seg samfunnsansvar og medarbeidere på totalt ti sider. Samfunnsansvar står det seks sider om og innholdet er likt som i 2013. Medarbeidere står det fire sider om og innholdet er identisk med forbigående år. Også dette året er mye av det som står i årsrapporten og beskrevet i samfunnsansvars rapporten, og det refereres til samfunnsansvars rapporten for utdypende informasjon.

Det står også noe i rapporten om redegjørelse i henhold til Pilar 3, men ingen endringer fra det som er skrevet i 2012 og 2013.

Samfunnsansvarsrapporten er på 42 sider. Oppbyggingen av denne rapporten er annerledes enn de fra 2012 og 2013 når det gjelder struktur og de rapporterer fortsatt på GRI 4. Selskapet er som de to forbigående årene tilsluttet UN Global Compact og forteller at dette året er viktig for bedriftens samfunnsansvar over hele verden. Temaene nå er tillitt og samfunnsrolle, produkter og tjenester, ansvarlig drift og medarbeidere. Grunnen til at temaene er endret fra de to foregående årene er som følge av at selskapet har foretatt en dialog med interessentene i løpet av 2014 og kartlagt hva interessentene mener er viktig og derfor endret hva de fokuserer på i rapporten. Dette er satt opp mot hva som er strategisk viktig for selskapet. Det som er likt er at konsernsjefen har skrevet en innledning og at det er skrevet generelt om konsernet. Her fortelles det at selskapet under toppmøtet i Davos ble kjent at selskapet er blant de 100 mest bærekraftige selskapene i verden. Videre er fire andre temaer beskrevet mer utdypende. Disse er:

- Prioritering av samfunnsansvarstemaer: Her beskrives det at når DNB prioriterer mellom ulike mulige samfunnsansvarstemaer, spiller flere faktorer inn, disse faktorene er: Innspill fra DNBs interessenter, DNB strategi, Globale utviklingstrekk, tilslutning til globale initiativer og myndighets pålagte krav. Dette er beskrevet detaljert på seks sider.
- Tillitt og samfunnsrolle: Tillitt, eller åpenhet, er den viktigste faktoren mellom DNB og konsernets interessenter, noe som ble bekreftet i interessentdialogen i 2014. *"DNBs samfunnsrolle forstås som summen av omgivelsenes forventninger til holdninger og adferd, produkter og tjenester, infrastruktur, sysselsetting og verdiskaping"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2014, s. 13). Den detaljerte beskrivelsen rundt dette er på seks sider.
- Produkter og tjenester: Her beskrives hvordan omgivelsene oppfatter DNBs produkter og tjenester, som igjen påvirker konsernets omdømme. *"Interessentene ser også på produkter og tjenester som sentrale for hvordan DNB ivaretar sitt samfunnsansvar og rangerer dette temaet høyt"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2014, s. 20). Den detaljerte beskrivelsen rundt dette er på syv sider.

- Ansvarlig drift og medarbeidere: En stor betydning for DNBs interessenter er forhold knyttet til driften av konsernet og menneskene som jobber det. *"Kontinuitet i drift og lav systemrisiko vurderes som svært viktig sammen med personvern og informasjonssikkerhet. Interessentene legger også stor vekt på konsernets evne til å rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2014, s. 28). Mer detaljer rundt dette er det skrevet ni sider om. Tre av disse sidene omhandler i hovedsak klimasmart kontordrift.

Rapporten bærer preg av at selskapet vil vise at driften, bærekraft og økonomiske resultater henger sammen. Rapporten er revidert av en ekstern revisor dette året også.

Tabellen nedenfor viser hva som er rapportert innen samfunnsansvar i de forskjellige rapportene som er publisert for året.

	2012:	2013:	2014:
Årsrapport:	8 sider	12,5 sider	10 sider
Samfunnsansvars rapport:	45 sider	34 sider	42 sider
Redegjørelse i henhold til Pilar 3:	Noen setninger	Noen setninger	Noen setninger
Antall sider rapportert innen samfunnsansvar:	53 sider	46,5 sider	52 sider
Antall sider rapportert totalt:	275 sider	285 sider	388 sider

Tabell 6: DNBs rapportering innen bærekraft.

4.2 Bedrift 2 (Veidekke)

Ble etablert i 1936 og er et av de største i Skandinavia i sitt slag. Hovedkontoret er i Oslo og virksomhetsområdene er entreprenør, eiendom og industri. Virksomheten omfatter bygge – og anleggsoppdrag, asfaltvirksomhet, boligutvikling, grus og pukk samt vedlikehold. Det ble vedtatt at selskapet skulle på børs i 1984. Selskapet har som mål at flest mulig ansatte skal eie aksjer i selskapet og over 3000 ansatte har aksjer i selskapet. Selskapet har stadig vokst og på 1990 – tallet gjorde selskapet fusjoner, oppkjøp og de utvidet også sitt forretningsområde. Det

ble også foretatt en bevist satsing på miljø og gjenvinning. På 2000 – tallet etablerte selskapet seg i henholdsvis Danmark og Sverige.

4.2.1 Intensiver/motivasjon

Informanten tror bedrifter i Norge tenker som dem selv og rapporterer innen bærekraft fordi selskaper har en rolle og oppgave i samfunnet som gir ansvar. Dette gjelder både i forhold til de ansatte i selskapet, men også for selskapets omgivelser.

Videre nevnes den mer kommersielle siden av bærekraft rapportering: *"Det å jobbe bærekraftig gir også økonomisk gode resultater. Finne nye løsninger, drive med innovasjon for å finne bedre måter å jobbe på, bedre materialer, bedre prosesser har også en økonomisk gevinst"* (Informant 2). Bedriften studerer andre sine bærekrafts rapporter noe, men at der går mest på struktur. De deltar på kurs og de har et samarbeid med DNV GL for å bli bedre på bærekrafts rapportering. Informanten tror også at investorer i fremtiden vil se mer på bærekrafts rapportering, så svarer informanten: *"Ja, det er noe vi har antatt og sagt de siste ti årene"* (Informant 2). Bedriften valgte å starte med bærekrafts rapportering fordi det var en forventning om at de skulle gjøre det. Informanten har ikke jobbet mer enn tre år i selskapet og kan derfor ikke gi så mye detaljer rundt dette.

4.2.2 Lovverket

Lovendring fra 1. juni 2013 har ikke endret bærekrafts rapporteringen. Informanten forteller at selskapet bruker GRI som standard og presiserer videre at: *"Jeg tror ikke loven som sådan har gjort at rapporteringen har blitt endret, men mer det å finne et system som passer til vår virksomhet"* (Informant 2).

4.2.3 Standarder

Selskapet har valgt å benytte seg av GRI fordi: *"For å gjøre det enkelt å vite hva som er viktig. Både innenfor hva som kreves og hvordan du kan bygge opp en rapport"* (Informant 2). Informanten forteller at bedriften på noen områder overfyller kravene innen GRI kravene, mens de har litt å gjøre på andre områder. Informanten forteller også at bedriften bruker

vesentlighetsanalyse. Bedriften savner ikke noe i GRI standarden, men det har vært en utfordring å finne ut hva som er viktig for oss å vektlegge i GRI standarden. Rapporten revideres ikke, men selskapet bruker DNV GL som rådgiver for å sørge for at bedriften oppfyller GRI kravene.

4.2.4 Interessenter

Informanten forteller selskapet vil nå ut til eiere, kunder og samfunnet for øvrig når de rapporterer innen bærekraft. Eierne vil at bedriften skal satse på bærekraftig og fornuftig drift. Bedriften ser også at et økende antall kunder, både offentlige og private er opptatt av bærekrafts spørsmål. Det er kundene og eiere som er de viktigste interessentene til bedriften: *"Kunden må vi selge inn til hver eneste dag. Det må vi kanskje med eiere også. Det er kunden vi har daglig dialog med i hvert fall"* (Informant 2). Bedriften kartlegger interessentene.

4.2.5 Utfordringer

Selskapet møter noen utfordringer tilknyttet bærekrafts rapportering. Informanten forteller at de er en stor organisasjon med flere virksomhetsområder i flere land. Informanten presiserer: *"Det har vært noen prosesser og målinger som vi har måtte jobbe med internt"* (Informant 2). En utfordring er: *"Det å finne fornuftige parametere og måle på som dekker det meste av en organisasjon. Det er et godt stykke fra asfaltlegging til eiendomsutvikling"* (Informant 2). Informanten forteller at de er en stor bedrift og det tar tid fra det er satt mål til det blir satt ut i drift. Også det å opprette målesystemer slik at de kan rapportere på det i etterkant tar tid. Grunnene til at noen ikke har lyst til å rapportere innen bærekraft, tror informanten, er fordi det er stor jobb og det krever investeringer i målesystemer og prosesser.

4.2.7 Års – og bærekrafts rapport

4.2.7.1 År 2012

Det kommer ut en samfunnsansvars rapport dette året, i tillegg til årsrapporten og en finansiell rapport. Selskapet bruker GRI 3 sine retningslinjer.

I årsrapporten som er på bedriftens nettside står det kortfattet om samfunnsansvar, etiske og sosiale forhold, mangfold, samarbeid med tillitsvalgte, HMS, miljø. Klimapåvirkning også er spesifisert under foretaksstyring. Det er vanskelig å anslå mengden ettersom det er på internett. I den finansiell rapporten skives det også om samfunnsansvar på mellom fire og en halv side. Innholdet er i all hovedsak det samme som står i årsrapporten på nettsiden. Det meste av det som står om samfunnsansvar i den finansielle rapporten og årsrapporten, står også i samfunnsansvars rapporten.

Samfunnsansvars rapporten er på 37 sider. Rapporten starter med en innledning fra konsernsjefen, etterfulgt av virksomhetsstyring og en GRI – tabell. Videre står det om fire hovedtemaer, som er:

- Sosiale forhold i praksis: *"Helse, arbeidsmiljø og sikkerhet (HMS) er – og vil fortsette å være – et av de viktigste satsingsområdene i Veidekke, og vårt overordnede mål er et skadefritt Veidekke"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2012, s. 10). Videre står det mer detaljert om HMS, etikk og mangfold. Dette er noe det står ca. åtte sider om.
- Miljø i praksis: *"Veidekke skal være ledende på miljø i praksis"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2012, s. 19). Miljø i Sverige, miljøstrategi og energibruk er beskrevet detaljert. Beskrivelse rundt de miljømessige forholdene er på litt over fem sider.
- Økonomi i praksis: Omhandler ansatte sitt medeierskap, økonomi og verdiskaping. Dette er mer detaljert forklart på ca. tre sider.
- Åpenhet og dialog: *"Vi er opptatt av å være tilgjengelige og dele informasjon med samfunnet rundt oss, med våre kunder, myndigheter, studenter og forskere, medarbeidere, media, investorer og underleverandører"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2012, s. 29). Detaljert beskrivelse rundt dette er på ca. ni sider. I forhold til disse interessentene tas sosiale forhold, miljø og økonomiske temaer som nevnt ovenfor opp mer eller mindre der det er hensiktsmessig, uten at det er gjort på noen strukturert måte. Medarbeidere er beskrevet etter sosiale forhold.

4.2.7.2 År 2013

Også dette året kommer det ut en samfunnsansvars rapport i tillegg til årsrapporten, virksomhetsrapporten og den finansielle rapport.

I årsrapporten står det om HMS, ytre miljø og om samfunnsansvar under foretaksstyring.

I den finansielle rapporten står det ca. to sider totalt om samfunnsansvarstemaer. HMS, ytre miljø og om organisasjonen og hva de gjør for likestilling, mangfold, kompetanseutvikling og diskriminering. Samfunnsansvar er også nevnt under foretaksstyring. Det står mindre enn i 2012.

Virksomhetsrapporten er på ca. tre sider og tar for seg HMS, lønnsom vekst, miljø, samspill med kunder og leverandører. Også dette året er det som står om samfunnsansvar i disse rapportene også omtalt i samfunnsansvars rapporten.

Også dette året er samfunnsansvars rapporten på 37 sider og rapporteringen er GRI 3. Selskapet ønsker å nå ut til sine interessenter: *"Med denne rapporten ønsker vi å redegjøre for vår påvirkning på miljø og samfunn og de resultatene vi har oppnådd, inkludert de områdene der våre resultater trenger forbedring"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2013, s. 37). Konsernsjefen har en artikkel og det er skrevet om virksomhetsstyring. Det er skrevet mer om virksomhetsstyring dette året. Ellers er hovedtemaene det samme og innholdet primært det samme som i 2012.

- Økonomi og verdiskaping: Omhandler dette året medeierskap, drift og resultater, noe er veldig likt som i 2012. Det er også et case om unge medeiere i Veidekke. Også dette året er det skrevet tre sider om dette.
- Miljø og klima: *"I en bransje som har store utfordringer på klima- og miljøområdet, gjør stadig flere innovative, smarte og energieffektive løsninger sitt inntog"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2013, s. 14). Videre står det et case om at fremtidens asfalt er grønn. Dette er beskrevet mer detaljert rundt klima og miljø på fire og en halv side.
- Medarbeidere: *"Helse, arbeidsmiljø og sikkerhet (HMS) er et svært viktig område for Veidekke"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2013, s. 19). Det er med et case dette året som omhandler hvordan selskapet bekjemper organisert kriminalitet i byggenæringen. Detaljert beskrivelse rundt medarbeidere er på 13 sider.
- Åpenhet og dialog: Selskapet forteller her at samspill og dialog med omgivelsene er en viktig del av arbeidet med samfunnsansvar. *"Vi tror at de beste løsningene og de beste resultatene oppnås gjennom tett samarbeid med kunder, leverandører og med samfunnet rundt oss"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2013, s. 32). I tillegg mer detaljert forklaring rundt dette, så står det om myndigheter og deres rolle. Dette er på totalt tre sider. Som er mindre enn i 2012. Videre er brukt ca. to sider på GRI tabellen.

4.2.7.3 År 2014

Dette året kommer kun ut en samfunnsansvars rapport i tillegg til årsrapporten. I årsrapport står ca. to sider om samfunnsansvarstemaer og innholdet er det samme som i 2013. Også dette året står det noe om samfunnsansvar angående foretaksstyring. Det aller meste som er skrevet om samfunnsansvar her står også i samfunnsansvars rapporten.

Samfunnsansvars rapporten er etter GRI 3 og på 34 sider, som er noe mindre enn to forbigående årene. Denne rapporten bygd opp på en annen måte enn de to forbigående, men innholdet er i all hovedsak det samme. Den fremstår også som noe mer uoversiktlig. Målet med rapporten er en åpen dialog med selskapets interessenter. *"Med denne rapporten ønsker Veidekke å redegjøre for selskapets påvirkning på miljø og samfunn og resultatene som er oppnådd, inkludert de områdene der selskapets resultater trenger forbedring"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2014, s. 33). Det er også med et case i hvert av områdene miljø, etikk og medarbeidere, slik som i 2013. Rapporten starter med at det skrives om selskapet, konsernsjefens forord og hvordan samfunnsansvar styres i bedriften.

- Økonomi og verdiskaping: *"God økonomi og effektiv drift er helt avgjørende for at Veidekke skal kunne arbeide langsiktig med samfunnsansvar"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2014, s. 9). Dette er detaljert beskrevet på en side.
- HMS og fagarbeidere er beskrevet med et omfang på fire sider. Det er også dette året et case som kalles «nedenfra og opp» som skal tydeliggjøre stemmen til fagarbeidere. Medarbeidere er det beskrevet detaljert på fire sider og innholdet er veldig likt som i 2013.
- Klima og miljø er detaljert beskrevet på fem sider. Her er det med et case som omhandler svanesertifisering av selskapets boliger i Sverige.
- Etikk, antikorrupsjon og dette i forhold til leverandører er det skrevet om detaljert på ca. fem sider. Det inngår også her et case som heter «krafttak for seriøsitet» som omhandler kriminalitet i anleggsbransjen.
- Åpenhet og dialog: *"De beste resultatene oppnås i tett samarbeid med alle interessenter"* (Veidekkes samfunnsansvars rapport 2014, s. 28). Interessentene som videre er beskrevet på tre sider er kunder, leverandører, investorer, myndigheter og bransjeinitiativer.

Videre er det også dette året brukt to sider på en GRI tabell.

Tabellen nedenfor viser hva som er rapportert innen samfunnsansvar i de forskjellige rapportene som er publisert for året.

	2012	2013	2014
Årsrapport:	På internett	På internett	2 sider
Finansiell rapport:	4,5 side	2 sider	Eksisterte ikke
Virksomhets rapport:	Eksisterte ikke	3 sider	Eksisterte ikke
Samfunnsansvars rapport:	37 sider	37 sider	34 sider
Antall sider rapportert inne samfunnsansvar:	41,5 side	43 sider	36 sider
Antall sider rapportert totalt:	137 sider + internett	167 sider + internett	129 sider

Tabell 7: Veidekkes rapportering innen bærekraft.

4.3 Bedrift 3 (MøllerGruppen)

Møller ble etablert i 1936 og er i dag et av Nord - Europas største bilkonsern med rundt 3800 medarbeidere og er hovedsakelig familieeid. Kjernevirksomheten er kjøp, salg og service av merkevarene Audi, Volkswagen og Skoda. MøllerGruppen opererer også innen bil – og næringseiendom og finansielle investeringer. Selskapet er etablert i Norge, Sverige, Estland, Latvia og Litauen. MøllerGruppens verdigrunnlag omhandler å være åpen og ærlig, initiativrik, omtenksum og tydelig.

4.3.1 Intensiver/motivasjon

Informanten tror norske bedrifter har interesse i å rapportere innen bærekraft fordi det er viktig for selskaper å være attraktive for arbeidstakere og hvis man som selskap ikke har noen plan bærekraft, så vil bedriften bli sett på som lite attraktiv. Bedriften har vært på et kurs om GRI-rapportering med DNV for å bli bedre på bærekrafts rapporteringen sin. Bedriften startet med å bærekrafts rapportere på miljø siden 90 –tallet og har siden 2007 rapportert på samfunnsansvar. Informanten har ikke jobbet i selskapet mer enn to år så det er veldig begrenset

hva han kan fortelle om før det. Fra 2013 har samfunnsansvarsrapporten vært en egen rapport, separat fra årsrapporten. Selskapet rapporterer som om det skulle vært børsnotert.

Det var ikke press fra samfunnet som gjorde at startet med å rapportere innen bærekraft. Informanten forteller at det lå naturlig for bedriften å starte med rapportering på vesentlige parametere innen miljø og samfunnsansvar. Dette gjør selskapet basert på det verdigrunnlaget de har.

4.3.2 Lovverket

Bedriften har ikke sett på lovendringen 1.juni 2013 som utfordrende på noen måte, men forteller at det gir en økt oppmerksomhet: *"Vi gjorde det den krevde. Vi er på vei opp på nivåene i GRI standarden. Det at det kommer en lov, så skaper det økt oppmerksomhet rundt område. Det var en forberedelse på hva som kanskje kan kom senere"* (Informant 3).

4.3.3 Standarder

Informanten forteller at selskapet valgte GRI 3C fordi rådgiveren deres anbefalte det. Bedriften synes standarden dekker det de har behov for å rapportere om. Samfunnsansvars rapporten revideres ikke av ekstern revisor. Selskapet studerer ikke hvordan andre selskaper rapporterer innen bærekraft.

4.3.4 Interessenter

Selskapet rapporterer innen bærekraft fordi de ønsker å nå ut til egne medarbeidere og fortelle at vi tar dette på alvor. Det er mange som deltar i innsamling av data vedrørende dette i bedriften. Det er også et signal til kunder, til omverden generelt og myndigheter. Selskapet ønsker å være bærekraftig med tanke på egne medarbeidere ved at man skal ha en bra HR avdeling og en god kultur. De jobber mye med verdier og verdigrunnlag. Medarbeiderne skal føle at de blir sett og tatt vare på. Selskapet har en verdibasis de jobber veldig mye med. Det går også på fysisk miljø. Se alle sider av virksomheten og prøve å forbedre seg på alle områder er bærekraft for bedriften. Importere og selge biler kan man argumentere for at det ikke er, men bedriften prøver å gjøre virksomheten så bra som mulig. Selskapet ønsker å være den delen av

næringslivet som rapporterer på tingene utover kjernevirksomhet. Det er viktig å ansvarliggjøre seg selv.

4.3.5 utfordringer

Informanten forteller at de ikke har møtt på noen problemer, men forteller at de har hatt utfordringer med å få samme tallmateriale i Baltikum som i Norge hvor bedriften også har virksomhet. Informanten tror ikke at bærekrafts rapportering kan misforståes på noen måte.

Videre tror informanten det er flere grunner til at selskaper ikke velger å rapportere innen bærekraft, og at det kan skyldes at man ikke har ressurser, vanskeligheter med å få tilgang på tallmateriale, noe å skjule og at man er avhengig av andre. Informanten forteller videre at han tror det kan være mange muligheter til å ikke ville rapportere.

4.3.7 Års – og bærekrafts rapporter

4.3.7.1 År 2012

Bedriften har skrevet om samfunnsansvar i årsrapporten dette året. Det er med en GRI rapport på en side hvor det refereres til årsrapporten med GRI koder. Her står det kun hvilke områder bedriften har rapport innen. Selskapet ligger på karakter C. Det som står om samfunnsansvarstemaer i årsrapporten er uten særlig struktur på enkelte områder. Det som i hovedsak tas opp er personal og arbeidsmiljø, bedriftskultur, diskriminering, miljø og samfunnsansvar. Totalt står det i underkant av to sider om dette, jevnt fordelt. Personal og arbeidsmiljø tar generelt opp arbeidsmiljø og hva bedriften gjør for å bedre dette, hvordan kvinneandelen er i bedriften og det kulturelle mangfoldet. Helsetjenesten med og hvordan bedriften reduserer helseskade på jobb presiseres også. Innen bedriftskultur presiseres bedriften grunnverdier: *"MøllerGruppens grunnverdier; Åpen og ærlig, Initiativrik, Omtenksum og Tydelig"* (MøllerGruppens årsrapport, 2012, s. 10). Disse grunnverdiene er en viktig veileder for hvordan man skal behandle hverandre og kundene. Innen miljø har selskapet et mål om å: *"Vår klare ambisjon er å bli oppfattet som ledende på miljø i bilbransjen"* (MøllerGruppens årsrapport, 2012, s. 11). Innen samfunnsansvar bidrar selskapet til å satse på talenter med egen skole og lærlinger og støtte til organisasjoner og initiativ som bidrar til et bedre samfunn. Videre er verdiskaping og fordeling også tatt opp. Bedriften er også ISO 14001 sertifisert.

4.3.7.2 År 2013

Dette året kommer selskapet ut med fire årsrapporter, henholdsvis for MøllerEiendom, MøllerBil, MøllerGruppen og en egen samfunnsansvars rapport. I årsrapporten for MøllerGruppen skriver konsernsjefen i innledningen om grunnverdier, samfunnsansvar og at selskapet nå har en egen samfunnsansvars rapport: *"Samfunnsansvarsrapporten gir en oversikt over våre økonomiske resultater, sosiale forhold, vår miljømessige påvirkning og bærekraftige ambisjoner"* (MøllerGruppens årsrapport, 2013, s. 5). Videre står det noen linjer om kvinneandel i selskapet og det refereres til samfunnsansvars rapporten for mer informasjon om samfunnsansvar. I årsrapporten til MøllerBil skriver konsernsjefen i innledningen på lik linje med MøllerGruppens årsrapport. I årsrapporten til MøllerEiendom står det ingenting om samfunnsansvar eller bærekraft. Det aller meste som står om samfunnsansvar i årsrapportene MøllerBil og MøllerGruppen står også i samfunnsansvars rapporten.

Samfunnsansvars rapporten er på 15 sider. Det er i hovedsak tre kapitler i samfunnsansvars rapporten. Disse er medarbeidere, medmennesker og miljø.

Konsernsjefen bruker en side på innledning i rapporten. Her står det blant annet: *"Vårt arbeid med miljø og samfunnsansvar bygger på erkjennelsen av næringslivets grunnleggende forpliktelse til å drive sin virksomhet på en bærekraftig måte, med respekt for mennesker og miljø"* (MøllerGruppens samfunnsansvars rapport 2013, s. 3).

Det er så brukt to sider av rapporten på å skrive om selskapets struktur og historisk tilbakeblikk. Kapitlet om medarbeidere er på fire sider. Dette kapitlet tar opp temaer som kultur og verdier, HMS, friskvern, som primært omhandler bedriftshelsetjenesten, sykefravær, bedriftsdemokrati, likestilling og mangfold, medarbeiderundersøkelser, lederutvikling, kurs og opplæring, medarbeidersamtaler og bedriftens egen skole. Det står vesentlig mer og innholdet er mer detaljert med nøkkeltall enn i 2012.

Kapitlet om medmennesker er på en side og starter med å beskrive at plattformen til selskapet er de fire verdiene åpen og ærlig, initiativrik, omtenksom og tydelig. Videre står det: *"Verdien Omtenksom handler for oss om å bry seg om medarbeidere, medmennesker, kunder og miljø og være raus, romslig og inkluderende"* (MøllerGruppens samfunnsansvars rapport 2013, s. 10).

Temaer som tas opp er at selskapet er i ferd med å tilslutte seg FN Global Compact, sertifisering og kvalitet, støtte til organisasjoner og beredskapshåndtering.

Kapitlet om miljø er på fire sider. Innledningen starter med å presiserer det samme som i 2012: *"Vår klare ambisjon er å bli oppfattet som ledende på miljø i bilbransjen"* (MøllerGruppens samfunnsansvars rapport 2013, s. 11).

Videre så omtales temaer som biler og teknologi, utvikling av egne merker, CO2 utslipp på bilene de selger, at selskapet er ledende på ladebare biler, Volkswagen Group har som mål å bli verdens ledende bærekraftig bilprodusent innen 2018, ISO 14001 sertifisering, avfall og avfallshåndtering, energiledelse og energibruk. Det er skrevet vesentlig mer innen miljø enn det var i 2012. Det er også med nøkkeltall dette året.

Den siste siden beskriver kun bedriften sine økonomiske resultater og antall medarbeidere fra 2003 – 2013.

4.3.7.3 År 2014

Som i 2013 kommer det ut egen samfunnsansvars rapport. I årsrapporten er samfunnsansvar nevnt med kvinneandel i selskapet, ellers er det ikke skrevet mer enn i 2013 og det refereres til egen samfunnsansvars rapport. Så det som står i årsrapporten om samfunnsansvar står også i samfunnsansvars rapporten.

Samfunnsansvars rapporten er på 19 sider dette året, noe er mer enn i 2013. De tre kapitlene i samfunnsansvars rapporten er som i 2013 medarbeidere, medmennesker og miljø. Også dette starter rapporten med en redegjørelse fra konsernsjefen, selskapets struktur og historisk tilbakeblikk. Dette til sammen utgjør fire sider.

Kapittelet om medarbeidere er på litt over fem sider, noe som er mer enn i 2013. Ellers tar kapittelet for seg identisk de samme temaene som i 2013, men det er dette året med mer nøkkeltall og utdypende informasjon, særlig fra Sverige og Baltikum.

Kapittelet om medmennesker er på to sider og omhandler de samme temaene og er identisk med det som ble skrevet i 2013, bortsett fra at det skrevet litt mer på enkelte områder. Noe det er skrevet om i år som det ikke var i 2013 er MøllerGruppen Baltic Foundation. Det ble stiftet i 2014 og som retter søkelyset mot barn ungdom som av ulike årsaker lever under vanskelige forhold i Lativa, Litauen og Estland.

Kapittelet om miljø er på litt over fire sider, noe som er litt mer enn i 2013. Temaene er identiske med det som er skrevet i 2013, bortsett fra at det er tatt opp noen nye temaer dette året. Det som er nytt for dette året er at det er skrevet om en prognose om at 25% av nye biler i 2015 vil være elektrisk eller ladebar hybrid. Dow Jones bærekraftindeks omtales også fordi Volkswagen er oppført som verdens mest bærekraftig bilprodusent. Stadig mer miljøvennlig bilfabrikker omtales også. Det er også kommet en del nøkkeltall for de baltiske landene selskapet opererer i. Også dette året er selskapet ISO 14001 sertifisert.

Tabellen nedenfor viser hvor mye som har blitt skrevet om samfunnsansvar i de forskjellige årsrapportene som er publisert.

År:	2012:	2013:	2014:
Årsrapport MøllerGruppen:	Under to sider	Ca. en halv side	Noen linjer
Årsrapport MøllerBil:	Eksisterte ikke	Underkant av en halv side	Eksisterte ikke
Årsrapport MøllerEiendom:	Eksisterte ikke	Ingen sider	Eksisterte ikke
Samfunnsansvars rapport:	Eksisterte ikke	15 sider	19 sider
Antall sider rapportert innen samfunnsansvar:	Under to sider	Ca. 16 sider	Litt over 19 sider
Antall sider rapportert totalt:	33 sider	96 sider	49 sider

Tabell 8: MøllerGruppens rapportering innen bærekraft.

4.4 Bedrift 4 (TINE)

TINE er en stor norsk matprodusent som har over 150 års historie med lokal matproduksjon. De har i dag 30 meierier over hele Norge. Rundt 12000 bønder fordelt på 10000 gårder er fundamentet i TINE. Selskapet er eid av norske melkeprodusenter. I 2014 hadde selskapet driftsinntekter på 21 473 MNOK. Forretningsideen til selskapet er å skape verdier i et nært samspill mellom natur, landbruk og markedet. Målet til selskapet er å være en ledende leverandør av innen mat og drikke med hovedfokus på meieriprodukter. TINE eies av mer enn 12000 melkebønder.

4.4.1 Intensiver/motivasjon

Informanten tror bedrifter i Norge har interesse i å rapportere innen bærekraft fordi det er en lov som sier man skal gjøre det. Det er også viktig å fortelle omverden hva du gjør innen bærekraft. Dessuten kan det brukes som et styringsverktøy knyttet til egen virksomhet.

Bedriften så på hvordan selskaper i utlandet rapporterte på GRI når de selv startet i 2010. Informanten forteller at selskapet har hatt et miljøregnskap i mange år, men at: *"Det var i 2010 vi begynte å rapportere innen GRI og vi så på hvordan andre gjorde det i denne oppstartsfasen."*

Den gangen var det ikke så mange i Norge som rapportere på GRI så vi så mye til utlandet" (Informant 4).

Selskapet samarbeider med Deloitte vedrørende forbedringer av rapporten. Informanten tror også investorer i fremtiden vil se mer på bærekrafts rapporteringer og liknende, og presiserer: *"Ja, det tror jeg absolutt. En viktig del av analysearbeidet til investorer er i fremtiden å legge vekt på bærekraft elementer" (Informant 4).*

Informanten vet ikke nøyaktig hvorfor bedriften startet å rapportere innen bærekraft ettersom han ikke har vært i bedriften så lenge, men at de første miljømålene på klimagassutslipp ble satt i 2007 frem mot 2020. Dette bidro til at rapporteringen ble intensivert. I 2010 ble det etablert en ny strategi for samfunnsansvar og bærekraft som igjen bidro til økt rapportering.

Grunnen til at selskapet valgte å starte med bærekrafts rapportering var på eget initiativ, men også det at kom en stortingsmelding i 2010 – 2011 som gikk på samfunnsansvar som igjen bidro til en bredere rapportering: *"Det var nok en blanding av eget initiativ og at myndighetene fattet interesse for rapportering" (Informant 4).*

4.4.2 Lovverket

Lovendringen som kom 1.juni 2013 har ikke endret på hvordan selskapet rapporterer innen bærekraft. *"Det har ikke endret seg" (Informant 4).*

Bedriften synes ikke lovverket på en god nok måte dekker problemet knyttet til hva selskaper bør rapportere om, informanten mener at det er et steg i riktig retning, men at det ikke er omfattende nok enda. Informanten forteller også: *"Det skulle vært noen bedre forholdstall, både nasjonalt og internasjonalt. Det er vanskelig å sammenligne opp med hverandre i dag" (Informant 4).*

4.4.3 Standarder

Bedriften har valgt å bruke GRI. Grunnen er fordi det er den mest anerkjente og greieste å bruke. Informanten forteller at selskapet har definert noen egne miljømål og at bedriften må rapportere på områder som ikke er vesentlig for dem i forhold til GRI. Informanten presiserer at GRI kunne vært bedre: *"Man skal også rapportere på mange forskjellige områder som ikke er så vesentlig for oss. Sånn sett er den nye GRI 4 bedre på vesentlighetsprinsippene og vi skal over på den rapporteringen fra 2015" (Informant 4).*

GRI dekker alt bedriften rapporterer på, men informanten presiserer: *"Vi synes den heller burde være mer tilpasset den enkelte virksomheten"* (Informant 4). Informanten forteller også at Deloitte reviderer bærekrafts rapporten og selskapet også har fått en vurdering av Farmandprisen. Den er revidert til B+.

4.4.4 Interessenter

Informanten forteller at bedriften vil fremstå som profesjonelle og vise sine interessenter at de tar bærekraft på en seriøs måte. Informanten presiserer hvem de vil nå ut til: *"Det er ovenfor interessenter som er eiere, myndigheter, investorer og vi bruker det i større grad ovenfor kunder. Våre kunder er i større og større grad opptatt av bærekraft og hvordan vi jobber med det"* (Informant 4). Hvem som er de viktigste interessentene kommer an på sak: *"Det er definert. Det er litt avhengig av hvilke sak du snakke om. De nevnte ovenfor vektet litt ulikt avhengig av hvilken sak man snakker om"* (Informant 4).

Informanten forteller også at bedriften hadde en interessentanalyse når de laget den nye strategien for samfunnsansvar i 2014. Bedriften får lite tilbakemeldinger på det de rapporterer.

4.4.5 utfordringer

Det er noen utfordringer knyttet til bærekrafts rapporteringen. Informanten forteller at det er en stor jobb i seg selv, og presiserer: *"Det krever tid. Man skal finne frem tall. Så skal rapporten skrives. Det krever en del ressurser å publisere en ordentlig bærekrafts rapport"* (Informant 4). Informanten tror bærekrafts rapportering kan misforståes. Informanten presiserer: *"Det kan bli oppfattet som «greenwashing» ved at man skriver fine ord, men at det ikke ligger mye bak det"* (Informant 4).

Informanten tror at noen ikke velger å rapportere innen bærekraft fordi det krever oppmerksomhet og ressurser. Noen selskaper vil kanskje mene at de ikke får noe igjen for det. Det går også på åpenhet.

4.4.7 Års – og bærekrafts rapporter

4.4.7.1 År 2012

Det står to sider om bedriftens samfunnsansvar i årsrapporten. *"TINE må ta hensyn til sine sosiale og miljømessige omgivelser. Gjør vi det på den rette måten, vil det styrke TINE i en stadig sterkere konkurranse"* (Årsrapport 2012, s.28). Selskapet knytter samfunnsansvar opp mot tre strategisk viktige områder. Disse er:

1. Norsk melk: Tilstedeværelse, matkultur og tradisjon.
2. Bærekraftig ressursutnyttelse: Transport, emballasje, matsvinn og energi.
3. Riktig ernæring.

De to sidene som er skrevet kortfattet om samfunnsansvar i årsrapporten omhandler disse tre områdene og nøkkeltall rundt miljø – og HMS. *"Den trykte årsrapporten vil i år primært dekke gjeldende lovkrav og vil bare overordnet omtale TINEs arbeid med samfunnsansvar og miljø"* (Årsrapport 2012, s.29). I årsrapporten refereres det til egen samfunnsansvars rapport på bedriftens nettside.

Videre så står det det som samfunnsansvar, miljø, mobilitet og omstilling, mangfold, samarbeid mellom ledelse og ansatte, etikk, sykefravær, arbeidsulykker og HMS i kapittelet om konsernstyrets beretning. Dette er på ca. 2 sider. Mye av det som står i årsrapporten om samfunnsansvar står også i samfunnsansvars rapporten.

Selve samfunnsansvars rapporten er som nevnt på bedriftens nettside. Det blir derfor vanskelig å anslå hvor mange sider det står. Rapporten er delt opp i åtte deler. Disse er:

1. Samfunnsansvar – mer enn veldedighet: Konsernsjefens redegjørelse om de strategisk viktig områdene nevnt tidligere.
2. Trygg mat gir god kvalitet: Omhandler primært mat og kvalitet på mat, men også etisk handel og etiske utfordringer.
3. Ta vare på råstoffet: Omhandler energibruk, CO2 utslipp og emballasje. Miljømål for 2012 blir evaluert. Miljømål for 2013 blir presenter med tiltak for å oppnå målene.
4. Nasjonal aktør med lokal tilstedeværelse: Omhandler opprettholdelse av et levende distrikts Norge, konkurranse, møte utviklingen og nødvendig effektivisering. Videre nevnes støtte til idrett og kultur og samarbeid med Røde kors.
5. Dyktige medarbeidere: Omhandler organisasjonsutvikling, at bedriften skal være en attraktiv arbeidsplass, «employer branding», hvordan får motiverte ledere og medarbeidere, endringer i forretningsorganisasjonen og hvordan bedriften mobiliserer til fysisk aktivitet. Det er med noen nøkkeltall.

6. Nyskapende samarbeid for å forebygge underernæring: Omhandler hva bedriften gjør for å fremme en god folkehelse og forebygge underernæring.
7. GRI-Rapportering: Omhandler hvordan selskapet rapporterer, rapporterings- og regnskapsprinsipper. Her er det også en GRI tabell med GRI rapporteringsprofil og GRI resultatindikator. Rapporten får karakter B+ som er veldig bra.
8. Revisors uttalelse: Ekstern revisor uttaler seg om samfunnsansvars rapporten.

4.4.7.2 År 2013

Også dette året står det to sider om bedriftens samfunnsansvar i årsrapporten. *"TINE skal ta hensyn til sine sosiale og miljømessige omgivelser. Gjør vi det på den rette måten, styrkes TINEs konkurransekraft samtidig som vi bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling"* (Årsrapport 2013, s 10). De tre strategisk viktige områdene er identisk med de i 2012. Disse to er skrevet kortfattet om samfunnsansvar i årsrapporten omhandler disse tre områdene og nøkkeltall rundt miljø – og HMS tall, akkurat slik som i 2012. Videre, som i år 2012 så står det det som samfunnsansvar, miljø, mobilitet og omstilling, mangfold, samarbeid mellom ledelse og ansatte, etikk, sykefravær, arbeidsulykker og HMS i kapittelet om konsernstyrets beretning. Dette året står det ca. 2, 5 side, noe som er mer enn i år 2012. Også dette året er mye av det som står i årsrapporten om samfunnsansvar også beskrevet i samfunnsansvars rapporten.

Samfunnsansvars rapporten er også dette året på bedriftens nettsted. Rapporten er veldig likt bygd opp som i 2012, men med noen endringer i overskriftene. Også dette året er rapporten delt opp i åtte deler.

1. Bærekraft skaper konkurransekraft: Er veldig identisk med det første kapittelet i 2012. Konsernsjefen gjør her en redegjørelse om de strategisk viktige områdene.
2. Smart bruk av ressursene: Omhandler hovedsakelig at mat blir kastet og miljø. Nøkkeltall rundt miljø og miljømål, resultat og måloppnåelse for 2013. Miljømål og tiltak for år 2014 er presentert.
3. Melka må fram: Omhandler kjøretøy, miljø, renere kjøring blant sjåførere og miljøvennlig teknologi.
4. Det hvite gullet: Omhandler generelt norsk kosthold. I tillegg omtales aktiviteter som fotballskole, stafett, kostholds kurs ved Røde Kors. Det er også presisert noen nøkkeltall som ikke var med i 2012.
5. Dyktige medarbeidere: Innholdet er hovedsakelig det sammen, men det er med flere nøkkeltall dette året enn i 2012.

6. Trygg mat gir god kvalitet: Omhandler i all hovedsak det samme som i 2012, men det er med nøkkeltall på trygg mat dette året. Det var det ikke i 2012.
7. GRI-Rapportering: Er identisk med rapporten for 2012. Rapporten får også dette året karakter B+ som er veldig bra
8. Revisors uttalelse: Ekstern revisor uttaler seg om samfunnsansvars rapporten, slik som i 2012.

4.4.7.3 År 2014

Det står to sider om samfunnsansvar i årsrapporten også dette året. Selskapet har dette året endret strategi. *"Gjennom store deler av 2014 har vi arbeidet med en ny strategi for TINE, noe som også har omfattet selskapets strategi for samfunnsansvar"* (Årsrapport 2014, s. 12). I arbeidet med denne nye strategien har selskapet hatt dialog med ulike interessenter som ansatte, eiere, kunder og forbrukere. Dette for å vite mer om deres forventninger og hva som er vesentlig. De nye hovedtemaene er:

- Ernæring og god folkehelse.
- Nærhet – melkeproduksjon i hele landet.
- Ressurser – et knapphetsgode.

Nøkkeltall rundt miljø – og HMS er også med dette året. Det står ca. tre sider i kapittelet om konsernstyrets beretning og innholdet er i hovedsak det samme som årene før. Som de to forbigående årene er mye av det som står i årsrapporten om samfunnsansvar står også i samfunnsansvars rapporten.

Samfunnsansvar rapporten er også dette året på bedriftens nettsted. Det er mer tekst og mer nøkkeltall på flere områder og rapporten er på ni deler.

1. Bærekraftig verdiskaping: Konsernsjefen gjør en redegjørelse. Omhandler ernæring og folkehelse, melkeproduksjon i hele landet og at ressurser er et knapphetsgode. Det fremkommer også nøkkeltall rundt miljø.
2. Tydelig retning for redusert utslipp: Beskriver primært miljø. Det står mer enn året før om miljø. Det fremkommer også nøkkeltall her.
3. «Hjørnesteiner»: Omhandler investeringer selskapet gjør og ringvirkninger dette får. Det er også med et samfunnsregnskap.
4. Oppskriften på en god start: Beskriver hva bedriften sponser innen idrett, frivillige og at selskapet skal bidra til et sunt kosthold.
5. Bidrar til bedre folkehelse: Omhandler hva bedriften gjør for å bedre folkehelsen.

6. TINEs viktigste ressurs: Omhandler bedriften sine ansatte. Det er skrevet noe mindre enn i 2013.
7. Trygg mat for god kvalitet: Beskriver i hovedsak mat og kvalitet på mat. Etisk handel og etiske utfordringer beskrives også. Veldig likt som de to forbigående årene. Nøkkeltall er ikke med som i 2013.
8. GRI-Rapportering: Er identisk med de to forbigående årene. Rapporten får også dette året karakter B+ som er veldig bra.
9. Revisors uttalelse: Ekstern revisor uttaler seg om samfunnsansvars rapporten, slik som i de to forbigående årene.

Årsrapportene for alle år er det mulig å laste ned som PDF. Samfunnsansvars rapportene for årene 2012 – 2013 er relativt like i innholds mengde, mens rapporten i 2014 er noe større. Det fremkommer heller ingen forklaring på hvorfor bedriften kun har samfunnsansvars rapportene på nettsiden.

5 Analyse

I denne delen vil selskapene bli analysert hver for seg. Hovedsakelig vil intervjuene bli brukt til å se på om det er tvangsmekanismer, normative mekanismer eller mimetiske/imiterende mekanismer som er dominerende på spørsmålet om hvorfor selskapene velger å rapportere innen bærekraft. Års- og bærekrafts rapportene vil bli brukt til å underbygge her når det er nødvendig.

Videre vil analysen ta for seg hvilke av de tre bunnlinjene som har vært dominerende i selskapets års- og bærekrafts rapporter fra 2012 – 2014

5.1 Bedrift 1 (DNB)

Tvangsmekanismer

Informanten forteller at selskapet startet med å rapportere innen bærekraft tidlig på 2000 – tallet, og at dette i hovedsak skyldes compliance, men det var også noen miljømessige krav. Compliance er i hovedsak å tilfredsstille lovkrav, men også noe utover det. Det som er utover lovkravet dreier seg om filantropi, som igjen vil si sponing av kultur og idrett. Det var her CRS rapporteringen startet, og har utviklet seg til å bli mer enn compliance. Med andre ord så startet selskapet å rapportere på bærekraft blant annet som følge av en lov som sa de måtte gjøre det. Dette kan derfor stemme med det Unerman et al. (2007) som forteller at organisasjoner må gi etter og justerer sin struktur etter de reglene som er dominerende. Et eksempel på tvangsmekanismer er at produsenter tar i bruk prosedyrer på helse og sikkerhets prosedyrer for å overholde regelverket. Også Eriksson – Zetterquist et al. (2014) forteller at et eksempel på tvangsmekanismer er når staten pålegger at en bedrift skal tilpasse seg en ny metode eller teknikk for å ta hensyn til miljøet. Det som derimot ikke stemmer godt overens med det Unerman et al. (2007) og Eriksson – Zetterquist et al. (2014) forteller er lovkravet som kom 1. juni 2013 og som ikke berørte selskapets rapportering innen bærekraft nevneverdig, ettersom de rapporterte på alt loven innebærer fra før av. På spørsmålet om denne loven hadde noen innvirkning på selskapets rapportering så svarte informanten: *"Egentlig ikke veldig mye. Vi rapporterte alt det loven innebar fra før, så for oss så var det ikke noe endring egentlig"* (Informant 1). Selskapet har hatt egen samfunnsansvars rapport i perioden 2012 – 2014, som rapporterer på mer enn loven krever. Dette kan også underbygges samfunnsansvars rapportene

fra 2012 – 2013 som er veldig like i innhold, men det er som tidligere nevnt skrevet mindre i 2013.

Normative mekanismer

Standarder:

Informanten forteller at selskapet rapporterer på GRI 4, som er den nyeste versjonen. En av grunnene til dette har noe med systematikk å gjøre. Hvordan bedriften kom frem til at de ville bruke GRI, kan eksempelvis være at det er norm at store selskaper bruker GRI. Det kan også være at de ansatte skjønnte gjennom formell utdanning eller profesjonalisering at de trengte systematikk i bærekrafts rapporteringen sin. Unerman et al. (2007) forteller at normative mekanismer er drevet gjennom formell utdanning, profesjonalisering og faglig nettverk, og at nettverket er der hvor man tilegner seg normer og verdier. I dette tilfellet vil kursene som selskapet deltar på angående utviklingen standarden GRI og trender som kommer, være et nettverk for selskapet hvor de tilegner seg normer og verdier. Selskapet har kartlagt sine interessenter, men informanten forteller at selskapet bruker GRI indeksen til å kartlegge hva interessentene mener er viktig. Unerman et al. (2007) forteller også at det kan være at selskaper tilpasser seg normer fastsatt av referanse organer. Som informanten forteller så rapporter selskapet nå på GRI 4, som er nyeste versjonen. Selskapet startet å rapportere på GRI 4 2013 og rapporterte på GRI 3 i 2012. Dette er noe som forteller oss at selskapet har tatt til seg normene GRI har satt og dette er noe som kan stemme med eksempelet Unerman et al. (2007) kommer med angående utviklingen til GRI som fra 1997 kun inneholdt miljømessige normer, som senere ble til de tre bunnlinjer og dermed ble det mer aksept å rapportere på sosiale aspekter. Det å ta i bruk en ny versjon av GRI standard, som selskapet gjorde 2013 kan sees på som en normativ mekanisme, ettersom de tar til seg normene fastsatt av et referanseorgan som i dette tilfellet er GRI.

Interessenter er viktig for bedriften:

Informanten forteller at selskapets interessentene er kunder, medarbeidere, investorer, myndigheter, organisasjoner og samfunnet for øvrig. De viktigste interessentene er kunder og investorer. Selskapet ønsker å nå ut til disse interessenten fordi interessentene selv mener det er viktig. Informanten presiserer: *"Hvorfor vi gjør dette er fordi vi vil fortelle dem hva vi er gode på og hva vi driver med, men også fordi de ber om det rett og slett" (Informant 1).*

Dette stemmer med det Unerman et al. (2007) forteller at innen bærekrafts rapportering, så vil den normative strukturen referere til regler som følges på grunn av moralske/etiske grunner. Selskapet mener de må følge moralsk/etiske grunner og rapportere innen bærekraft fordi interessentene ber om det. Informanten tror også at selskaper velger å rapportere innen bærekraft av samme grunn som dem selv, på grunn moralske og etiske spørsmål. Videre forteller informanten at medarbeidere vil jobbe i en bedrift som opptrer seriøst og at åpenhet rundt bærekraft blir stadig viktigere. Med andre ord er det en forventning fra samfunnet om åpenhet. Informanten mener store selskaper i seg selv har et samfunnsansvar. Unerman et al. (2007) forteller at normative mekanismer ikke betyr at selskaper opptrer som slaver for sosiale konvensjoner, men heller det at de tilpasser seg og er oppmerksomme på samfunnsmessige og organisatoriske regler (Unerman et al., 2007). Som informanten forteller, så omhandler bærekrafts rapportering også kommersielle sider som konkurransefortrinn, risikoreduksjon, omdømmedimensjon og aksjekurs. Det å tenke bærekraft sammen med økonomiske resultater er viktig for bedriften. Informanten tror også det i hovedsak er investorer som leser bærekrafts rapportene. Informanten tror investorene vil kreve mer detaljert rapportering i fremtiden. Selskapet ser på hva som kommer av trender og hva de må bli gode på fordi dette er noe investorene vil etterspørre etter hvert, men at det tar tid internt. Investorer etterspør mål, tiltak og i tillegg har resultater blitt mer og mer viktig. Det er også vanskeligheter med å få de viktigste KPIene inn i bærekrafts rapporteringen. Tidligere var det viktigste å ha retningslinjer. Det er derfor viktig at utviklingen ikke tar for lang tid. Som tidligere nevnt, så er investorer en av de viktigste interessentene for selskapet og det tydelig at selskapet jobber for å imøtekomme presset fra investorer. Så her er det sterke tendenser til normative mekanismer på hvorfor selskapet rapporterer som de gjør innen bærekraft. Hvor viktig interessentene faktisk er for selskapets rapportering innen bærekraft, så kan det underbygges med samfunnsansvars rapporten i 2014 som primært er bygd som et resultat av analyse og dialog med interessentene om hva de mener er viktig og forbinder med bærekraft/samfunnsansvar.

Mimetiske/Imiterende mekanismer

Unerman et al. (2007) forklarer at organisasjoner imiterer de jevnaldrende som oppfattes som mer vellykket innen bærekrafts rapportering. En mimetisk prosess kan være at konvergens foregår i noen organisatoriske felt der det er en rask utvikling fra miljørapporter til samfunnsansvars rapporter og i noen tilfeller bærekrafts rapporter. Dette gjør rapportene progressivt like gjennom en prosess med benchmarking som ikke er relatert til den normative

strukturen (Unerman et al., 2007). Informanten forteller at selskapet bruker benchmarking, slik at de kan se på hvordan de gjør det i forhold til andre. Informanten forteller også at selskapet til en viss grad sammenligner seg med likemenn og de selskapene de sammenligner seg med ønsker de å være på høyde med og helst bedre. Det har vært en forholdsvis rask utvikling i samfunnsansvars/bærekrafts rapportering de siste ti årene. Dette kan tyde på at selskapet bruker mimetiske mekanismer i forhold til å se på hvordan andre selskaper i sitt organisatoriske felt rapporterer innen bærekraft i forhold til hvordan de gjør det selv for selv å bli bedre.

Hvordan bedriften kom frem til at de ville bruke GRI, kan være som følge av bedriften så på andre vellykkede bedriften innen bærekrafts rapportering. Unerman et al. (2007) forteller at mimetiske/imiterende mekanismer omhandler at organisasjoner vil imitere andre organisasjoner som sees på som mer vellykket og legitime. Eriksson – Zetterquist et al. (2014) forklarer at hvis en organisasjon bruker en teknikk de ikke helt forstår, så vil den imitere den teknikken en annen organisasjon bruker, og i stedet for å finne ut egne måter å gjøre dette arbeidet på, så vil man imitere de fremgangsrike og store organisasjonene. Som informanten forteller, så ønsker selskapet å være best blant likemenn og det tolkes ikke direkte som at de prøver å etterligne noen eller at de ikke forstår teknikken de bruker, men heller det at de prøver å være best innen rapportering innen bærekraft. Selskapet er også Norges største bank og en av Norges største bedrifter. I samfunnsansvars rapporten for 2014 fremkommer det også at selskapet er blant de 100 mest bærekraftige selskapene i verden. Det er dermed nærliggende å tro at selskapet i utgangspunktet i stor grad vet hva de holder på med innen bærekrafts rapportering og at benchmarkingen de gjør er for å bli best.

Samfunnsansvars rapporten er revidert av ekstern revisor. Selskapet får karakter B+ i 2012 når de rapporterte på GRI, som er en veldig bra karakter. Karakterer står det for øvrig ingenting om i 2013 og 2014, men rapporten er revidert av ekstern revisor disse årene også. Gjør selskapet det fordi det blir sett på som en norm, eller om det er slik at de selskapene som blir sett på som suksessrike innen bærekrafts rapportering gjøre det, som igjen gjør at andre selskaper vil imitere. Dette kan dreie seg om både normativ og mimetisk mekanisme.

Års – og bærekrafts rapporter

Ettersom det som står om samfunnsansvar i årsrapporten primært også står i samfunnsansvars rapporten, så vil denne delen ta for seg hva som står i samfunnsansvars rapporten.

2012:

Samfunnsansvarsrapporten kan beskrives slik: *"Rapporten for 2012 er bygget opp rundt de tre temaene styring og ledelse, klima og miljø og samfunn"*. Og kan videre beskrives *"DNB forstår sitt samfunnsansvar som et medansvar for å bidra til bærekraftig økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig utvikling innenfor de områder og bransjer der konsernet opererer"* (DNBs samfunnsansvars rapport, 2012, s. 1).

Tar vi for oss det første temaet som er styring og ledelse, så skriver selskapet at de vil være et forbilde for bærekraftig verdiskaping ved å integrerer miljø – og samfunnsmessige hensyn og etikk i forretningsdriften. Som tidligere nevnt omhandler dette etikk, ansvarlige investeringer, ansvarlige lån, leverandøroppfølging og økonomisk kriminalitet. Mye av dette stemmer godt overens med det økonomiske perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver innen de tre bunnlinjer.

Samfunnet er også noe bedriften prioriterer. Bedriften har en viktig rolle i mange sine liv. Videre er det beskrevet detaljert hva bedriften gjør for å imøtekomme dette. Det som i hovedsak er omtalt her er menneskerettigheter, bidrag til samfunnet, medarbeidere/arbeidsforhold og kunder. Disse temaene kan gjenspeiles til hva Crane & Matten (2010) forteller om sosiale perspektivet i de tre bunnlinjene.

Videre er det om klima og miljø. Selskapet mener klimaendringer, er en kilde til både risiko og muligheter. *"DNB-konsernet vil tilstrebe å redusere sine egne direkte utslipp av klimagasser gjennom kontinuerlig måling og oppfølging. DNB følger også opp kunder, selskaper konsernet investerer i og leverandører til konsernet for at disse ikke skal bryte med DNBs miljøkrav"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2012, s. 29). Det som er omtalt her er direkte og indirekte klima – og miljøpåvirkning, egne utslipp, miljøvennlige produkter og tjenester, miljøsertifisering, DNBs næringseiendom og det nye hovedkontoret. Det miljømessige perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver er tilstede i rapporten. Bedriften er tilsluttet UN Global Compact.

2013:

Samfunnsansvars rapporten for år 2013 er identisk bygget opp som år 2012. Temaene er styring og ledelse, samfunnet, klima og miljø, men det er mindre innhold enn i 2013 og det er ikke så mye omtale. Det er skrevet færre sider om alle temaene. Fokuset er også dette året på alle de tre bunnlinjene beskrevet av Crane & Matten (2010). Bedriften er også dette året tilsluttet UN Global Compact for å fremme en bærekraftig og inkluderende global økonomi med dette nettverket.

2014:

Dette året er som tidligere nevnt annerledes enn de to foregående årene. Selskapets fokus dette året innen samfunnsansvars rapportering er på temaene prioritering av samfunnsansvarstemaer, tillit og samfunnsrolle, produkter og tjenester, ansvarlig drift og medarbeidere.

Dette skyldes at bedriften i løpet av 2014 har vært i dialog med sine interessenter og funnet ut hva de skal prioriterer når de rapporterer innen bærekraft. Tar vi for oss de tre bunnlinjene i samfunnsansvars rapporten fremkommer det endringer fra 2012 og 2013. Både det økonomiske og sosiale perspektivet fremkommer i stor grad i alle temaene som rapporten tar opp. Som tidligere nevnt *"DNBs samfunnsrolle forstås som summen av omgivelsenes forventninger til holdninger og adferd, produkter og tjenester, infrastruktur, sysselsetting og verdiskaping"* (DNBs samfunnsansvars rapport 2014, s. 13). Miljø omhandler primær klimasmart kontordrift angående ansvarlig drift. Bedriften er tilsluttet UN Global Compact fordi de tenker samfunnsansvar over hele verden.

Det kan ha vært tvangsmekanismer som gjorde at selskapet startet å rapportere innen bærekraft tidlig på 2000 – tallet. Videre så hadde ikke loven som kom i 2013 noen særlig innvirkning på selskapets rapportering innen bærekraft, så det forelå ingen tvangsmekanismer da.

Selskapet rapporterer nå innen bærekraft fordi interessentene ber dem om det og de gjør det på grunnlag av moralsk og etiske spørsmål. Store selskaper har et samfunnsansvar i seg selv og åpenhet er noe som forventes. Kommersielle aspekter rundt bærekrafts rapportering er viktig og det er noe selskapet vil vise omverden. Investorer er en interessentgruppe bedriften setter høyt, sammen med kunder. Bedriften vil vise disse hva de er gode på og de tror investorer vil ha mer resultater og detaljer i bærekrafts rapporteringen i fremtiden. Medarbeidere vil jobbe i en bedrift som opptrer bærekraftig. Den normative mekanismen står sterkt når bedriften velger å rapportere innen bærekraft.

Videre så ser selskapet på hvordan likemenn rapporterer og de bruker benchmarking, noe som igjen kan tyde på at det foreligger mimetisk mekanismer. Samfunnsansvars rapporten er revidert av ekstern revisor. Om det er den normative eller mimetiske mekanismen som er dominerende her kommer an på hvordan man velger å vinkle det. Karakteren på rapporten er B+. Hvorvidt dette dreier seg om normative eller mimetiske mekaniser avhenger av hvordan man tolker det.

Alle de tre bunnlinjene er til stede i samfunnsansvars rapporteringen for disse tre årene. Årene 2012 – 2013 er relativt like, men det er rapportert mindre i 2013. Perspektivene rundt det

økonomiske og sosiale er likt med tanke på innhold i 2012 og 2013, mens det er mindre innhold om det miljømessige perspektivet begge årene. År 2014 skiller noe ut fra de to forbigående årene fordi rapporten hovedsakelig er bygget på hva interessentene mener er viktig. Det økonomiske og det sosiale perspektivet dominerer rapporten i større grad enn i de to foregående årene. Det er derfor tydelig at hvilken av bunnlinjene som dominerer i rapporten kommer an på hva interessentene mener er viktig.

Videre så velger bedriften å bruke GRI 4 først og fremst for å få systematikk og slik at de kan gjøre benchmarking opp mot andre selskaper. Også alle disse tre årene har de vært tilsluttet UN Global Compact for å fremme en bærekraftig og inkluderende global økonomi med dette nettverket for samfunnsansvar over hele verden.

5.2 Bedrift 2 (Veidekke)

Tvangsmekanismer

Lovendring fra 1. juni 2013 har ikke endret bærekrafts rapporteringen til bedriften. Informanten presiserer: *"Loven som sådan har ikke gjort at rapporteringen har blitt endret, men mer det å finne et system som passer til vår virksomhet"* (Informant 2). Dette kan underbygges med at det ikke er rapportert nevneverdige store forskjeller i årene 2012 – 2014. Det stemmer derfor ikke med det Unerman et al. (2007) og Eriksson – Zetterquist et al. (2014) forteller om tvangsmekanismer.

Normative mekanismer

Standard:

Selskapet har valgt å benytte seg GRI standarden fordi: *"For å gjøre det enkelt å vite hva som er viktig. Både innenfor hva som kreves og hvordan du kan bygge opp en rapport"* (Informant 2). Bedriften overfyller på noen områder innen GRI kravene, mens de har litt å gjøre på andre områder. De deltar også på kurs og de har et samarbeid med DNV GL for å bli bedre på bærekrafts rapportering. DNV GL er et selskap som hjelper organisasjoner å fremme sikkerhet og bærekraft i deres virksomheter. Både kurs og samarbeid kan sees på som normative mekanismer ettersom de tar til seg normer og verdier fra et faglig nettverk som Unerman et al. (2007) beskriver. Det at selskapet bruker GRI i det store og hele er også en normativ mekanisme

slik Unerman et al. (2007) forklarer, ettersom de tar til seg normer fastsatt av et referanseorgan, som i dette tilfellet er GRI. Informanten forteller at de ikke savner noe i GRI standarden, men det har vært en utfordring å finne ut hva som er viktig for selskapet å vektlegge i den. Dette er noe som kan settes i sammenheng med det informanten forteller senere i intervjuet, der hun forteller at selskapet møter noen utfordringer tilknyttet bærekrafts rapportering *"Det har vært noen prosesser og målinger som vi har måtte jobbe med internt"* (Informant 2). En utfordring er: *"Det å finne fornuftige parametere og måle på som dekker det meste av en organisasjon. Det er et godt stykke fra asfaltlegging til eiendomsutvikling"* (Informant 2). Informanten forteller at de er en stor bedrift og det tar tid fra det er satt mål til det blir satt ut i drift. Også det å oppdrette målesystemer slik at de kan rapportere på det i etterkant tar tid.

Interessenter:

Informanten forteller at selskapet vil nå ut til eiere, kunder og samfunnet for øvrig når de rapporterer innen bærekraft. Eierne vil at bedriften skal satse på bærekraftig og fornuftig drift. Bedriften ser også at et økende antall kunder, både offentlige og private er opptatt av bærekrafts spørsmål. Det er kundene og eiere som er de viktigste interessentene til bedriften: *"Kunden må vi selge inn til hver eneste dag. Det må vi kanskje med eiere også. Det er kunden vi har daglig dialog med i hvert fall"* (Informant 2).

Informanten tror bedrifter i Norge tenker som dem selv og rapportere innen bærekraft fordi selskaper har en rolle og oppgave i samfunnet som gir ansvar. Dette gjelder både for de ansatte i selskapet, men også for selskapets omgivelser. Bedriften valgte å starte med bærekrafts rapportering fordi det var en forventning om at de skulle gjøre det, men informanten kommer ikke med flere detaljer enn det. Videre så nevner informanten den mer kommersielle siden av bærekraft rapportering: *"Det å jobbe bærekraftig gir også økonomisk gode resultater. Finne nye løsninger, drive med innovasjon for å finne bedre måter å jobbe på, bedre materialer, bedre prosesser har også en økonomisk gevinst"* (Informant 2). De økonomiske resultatene og bærekraft henger sammen. Informanten nevner kunder og eiere som de viktigste interessentene. Det er derfor viktig med hensyn til eiere at bedriften får så gode økonomiske resultater som mulig. Bedriften kartlegger interessentene sine og bruker vesentlighetsanalyse. Bedriften tror også at investorer i fremtiden vil se mer på bærekrafts rapportering, så svarer informanten: *"Ja, det er noe vi har antatt og sagt de siste ti årene"* (Informant 2). Dette stemmer med det Unerman et al. (2007) forteller at når bedrifter tilpasser seg samfunnsmessige og organisatoriske regler så er det en normative mekanisme. Selskapet startet med bærekrafts rapportering fordi det var en forventning om at de skulle gjøre. Nå gjør de det fordi interessentene ber dem om å gjøre

det. Eierne vil ha en fornuftig drift og satsing på bærekraft og et økende antall. Både private og offentlige kunder er opptatt av spørsmål knyttet til bærekraft.

Mimetiske/Imiterende mekanismer

Bedriften studerer andre sine bærekrafts rapporter noe, men at der går mest på struktur. Det er derfor en mulighet for at bedriften imiterer andre selskaper på strukturen av bærekrafts rapporten, og at dette derfor kan stemme med det Unerman et al. (2007) forteller om mimetiske mekanismer og at selskaper imiterer andre selskaper som er vellykkede på område, i dette tilfellet på struktur. Som Unerman et al. (2007) forteller videre, så kan mimetiske mekanismer skje bevisst gjennom bruk av konsulentselskaper. Selskapet samarbeider med DNV GL og de sørger også for at selskapet er innenfor GRI kravene. De bruker derfor ikke ekstern revisor. Dette kan sees på som en mimetisk mekanisme, ettersom de bevisst bruker eksterne konsulenter. Informanten forteller at selskapet har hatt utfordringer ettersom de er en stor bedrift med flere virksomhetsområder i flere land, men om samarbeidet med DNV GL har noe med dette å gjøre nevnte informanten ingenting om. De bruker uansett DNV GL som rådgivere som igjen kan sees på som en mimetisk mekanisme.

Års – og bærekrafts rapporter

Ettersom det som står om samfunnsansvar i årsrapporten primært også står i samfunnsansvars rapporten, vil denne delen ta for seg hva som står i samfunnsansvars rapporten.

2012:

Sosiale forhold i praksis er beskrevet med hovedfokus på HMS som er et av de viktigste satsingsområdene til selskapet, i tillegg til etikk og mangfold. Dette er noe som faller inn under sosiale perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver.

Innen miljø drøftes i hovedsak miljø i Sverige, energibruk og miljøstrategi. Selskapet skal være ledende på miljø i praksis. Dette sammenfaller bra med Crane & Matten (2010) miljømessige perspektivet.

Hva bedriften gjør innen det økonomiske samfunnsansvaret er beskrevet kort, men presist. Ansattes sitt medeierskap, økonomi og verdiskaping opptar denne beskrivelsen og faller inn under Crane & Matten (2010) sitt økonomiske perspektiv.

Åpenhet og dialog med interessenter er viktig for bedriften. Disse er kunder, myndigheter, medarbeidere, studenter og forskere, media, investorer og underleverandører. Alle bunnlinjene Crane & Matten (2010) er beskrevet mer eller mindre her, uten struktur i forhold til spesifikke interessenter. Medarbeidere er beskrevet etter det sosiale perspektivet. Det er skrevet ganske mye om dialog og åpenhet.

2013:

Også dette året består rapporten av fire deler, men flere av disse har endret navn. Alle de tre bunnlinjene er representert som i 2012 og fordeler seg likt.

Økonomi og verdiskaping er også dette året beskrevet. Også dette året omhandler denne delen medeierskap, drift og resultater, noe som er veldig likt med 2012. I tillegg er det et case om unge medeiere i Veidekke.

Delen som het sosiale forhold i 2012, heter i år medarbeidere. Også dette året er det beskrevet hvor viktig HMS er for selskapet og det er skrevet et case om økonomisk kriminalitet. Dette året er det skrevet noe mer enn i 2012 innen dette temaet.

Miljø og klima er det skrevet om, men noe mindre enn i 2012. Det er også fokuset på litt annet enn i 2012 og det skrives om innovasjon, smarte og energieffektive løsninger. I tillegg er det et case om "grønn asfalt" i fremtiden.

Delen om åpenhet og dialog er det skrevet om. Her nevnes kunder, leverandører, samfunnet for øvrig og myndighetenes rolle.

2014:

Dette året fremstår rapporten som noe mer uoversiktlig, men selve innholdet i rapporten er hovedsakelig likt som de to foregående årene. Alle de tre bunnlinjene er tilstede dette året også. Økonomi og verdiskaping er kun beskrevet kortfattet, noe som er mindre enn de to tidligere årene.

HMS og fagarbeidere er det også om, men mindre enn før og innholdet er i all hovedsak likt. I år er det et case som heter «nedenfra og opp» som skal tydeliggjøre stemmen til fagarbeidere. Klima og miljø er det også om og omfanget er ca. det samme som før. Fokuset er på innovasjon, smarte og energieffektive løsninger som i 2013. Dette året er det med et case som omhandler svanesertifisering av selskapets boliger i Sverige.

Etikk, antikorrupsjon og dette i forhold til leverandører er det skrevet detaljert om. Det inngår også her et case som heter «krafttak for seriøsitet» som omhandler kriminalitet i anleggsbransjen. Her fremkommer bare det økonomiske og sosiale perspektivet.

Delen om åpenhet og dialog er også beskrevet og omhandler kunder, leverandører, investorer, myndigheter og bransjeinitiativer. Det er likt som i 2013.

Selskapet startet med bærekrafts rapportering fordi det var en forventning om at de skulle gjøre det. Informanten har ikke jobbet i selskapet mer enn tre år og kan derfor ikke presiserer nærmere hva denne forventningen var. Loven som kom i 2013 har ikke hatt noen spesiell innvirkning på bedriften sin bærekrafts rapportering, ettersom de rapporterte på det loven krevde i utgangspunktet. Så tvangsmekanismer hadde ingen innvirkning.

Bedriften rapporterer innen bærekraft for kunder, eiere og samfunnet for øvrig. Videre mener informanten at selskaper har en rolle og oppgave i samfunnet som gir ansvar. De kommersielle sidene ved bærekrafts rapportering er viktig for selskapet. Eiere og kunder er de viktigste interessentene. Bedriften tror investorer i fremtiden vil se mer på bærekrafts rapportering. Dette tyder på at den normative mekanismen er sterkt representert nå selskapet velger å rapportere innen bærekraft.

Bedriften studerer andre bærekrafts rapporter, men ser mest på struktur. Selskapet samarbeider med DNV GL og disse sørger også for at selskapet er innen GRI kravene. Dette er noe som kan tyde på at det foreligger mimetiske mekanismer.

Alle de tre bunnlinjene er representert i alle disse tre årene. År 2012 beskrives de økonomiske, miljømessige og sosiale perspektivene. Det sosiale perspektivet dominerer rapporten, etterfulgt av det miljømessige og det økonomiske perspektivet. I 2013 dominerer fremdeles det sosiale perspektivet, etterfulgt av det miljømessige perspektivet og det økonomiske perspektivet. År 2014 er også preget av samme rekkefølge innen de tre perspektivene. Alle disse tre årene er det skrevet mest om det sosiale perspektivet, etterfulgt av det miljømessige perspektivet og til slutt det økonomiske perspektivet.

En av grunnene til at selskapet rapporterer mye på det sosiale perspektivet og særlig medarbeidere kan være at mange av de ansatte eier aksjer i selskapet og per definisjon også eiere. Selskapet bruker GRI og gjør dette for å gjøre det enkelt å vite hva som er viktig, både innenfor hva som kreves, men også fordi en rapport bygges opp.

5.3 Bedrift 3 (MøllerGruppen)

Informanten tror videre norske bedrifter har interesse i å rapportere innen bærekraft fordi selskaper skal også være attraktive for arbeidstakere. Selv om selskapet ikke er børsnotert, men ønsker å rapportere som om det var det. Bedriften jobber også for bærekraft innenfor miljømessige aspekter. Videre er det også viktig for bedriften å se alle sider av virksomheten og prøve å forbedre seg på alle områder. Importere og selge biler kan man argumentere for at det ikke er, men bedriften prøver å gjøre virksomheten så bra som mulig.

Tvangsmekanismer

Lovendringen 1.juni 2013 ble ikke sett på som utfordrende på noen måte. Bedriften rapporterte det loven krevde i utgangspunktet, men samtidig forteller informanten: *"Det at det kommer en lov, så skaper det økt oppmerksomhet rundt område. Det var en forberedelse på hva som kanskje kan kom senere"* (Informant 3). Dette tyder dermed på at bedriften også velger å rapportere innen bærekraft fordi det kan komme nye lover innen bærekraft i fremtiden og de vil være forberedt på dette. De ser altså fremover i tid. I 2012 rapporterte bedriften under to sider innen samfunnsansvar og kom ikke ut med egen samfunnsansvars rapport. De kom for øvrig med en egen GRI tabell i 2012, så selskapet tok utgangspunkt i GRI i 2012. I 2013 og 2014 kommer bedriften ut med egen samfunnsansvars rapport og det er skrevet vesentlig mer. Det er åpenbart at det skjedde noe med mengden på rapportering fra 2012 til 2013 og at det kom et økt fokus på rapportering av bærekraft i 2013. Det som blant annet sto i årsrapporten i 2012 var *"Vår klare ambisjon er å bli oppfattet som ledende på miljø i bilbransjen"* (MøllerGruppens årsrapport, 2012, s. 11). I 2013 ble dette til *"Samfunnsansvarsrapporten gir en oversikt over våre økonomiske resultater, sosiale forhold, vår miljømessige påvirkning og bærekraftige ambisjoner"* (MøllerGruppens årsrapport, 2013, s. 5). Dette kan tyde på at tvangsmekanismer slik Unerman et al. (2007) beskriver om at organisasjoner må følge lover, var en medvirkende årsak til selskapet valgte å publisere egen samfunnsansvars rapport i 2013.

Normative mekanismer

Bedriften startet med bærekrafts rapportere på miljø på 90-tallet og har siden 2007 rapportert på samfunnsansvar. Fra om det 2013 har samfunnsansvarsrapporten vært en egen rapport,

separat fra årsrapporten. Når bedriften startet å rapportere innen bærekraft så var ikke dette som følge av noe press fra samfunnet, men det var basert på verdigrunnlaget til selskapet.

Ettersom informanten ikke har jobbet i selskapet mer enn to år er det veldig begrenset hva han kan fortelle om rundt starten av rapporteringen. Som det står i års- og samfunnsansvars rapportene til selskapet så er verdigrunnlaget: Åpen og ærlig, initiativrik, omtenksum og tydelig. Dette tyder på at selskapet startet som følge av moralsk/etiske grunner og dette sammenfaller derfor med det Unerman et al. (2007) definisjon på at organisasjoner bruker normativ mekanisme som følge av moralsk/etiske grunner.

Standard:

Informanten kan også fortelle at bedriften har vært på et kurs om GRI-rapportering DNV for å bli bedre på bærekrafts rapporteringen sin. Det kan tolkes at DNV sin kursvirksomhet som et nettverk hvor man tilegner seg normer og verdier slik Unerman et al. (2007) beskriver, så tyder dette på at det foreligger normative mekanismer.

Interessenter:

Selskapet rapporterer innen bærekraft fordi de ønsker å nå ut til egne medarbeidere og fortelle at vi tar dette på alvor. Det er mange som deltar i innsamling av data vedrørende dette i bedriften. Selskapet ønsker å være bærekraftig med tanke på egne medarbeidere ved at man skal ha en bra HR avdeling og en god kultur. De jobber mye med verdier og verdigrunnlag. Medarbeiderne i selskapet skal bli sett og tatt vare på og selskapet har en verdibasis de jobber veldig mye med. Bedriften rapporterer innen bærekrafts rapportering som et signal til kunder, til omverden generelt og myndigheter. Dette er noe som stemmer med hvordan Unerman et al. (2007) definerer normative mekanismer, ved at selskaper er oppmerksomme på organisatoriske og samfunnsmessige regler og at den normative strukturen følges av moralsk/etiske grunner. Dette er nærliggende å tro at spesielt i store selskaper, er det en forventning i Norge at medarbeidere skal behandles bra. Selskapet ønsker å være den delen av næringslivet som rapporterer på tingene utover kjernevirksomhet og de mener det er viktig å ansvarliggjøre seg selv. Det er tydelig at selskapet ønsker å fremstå som en seriøs aktør innen bærekraft med særlig vekt på sine medarbeidere.

Mimetiske/Imiterende mekanismer

Selskapet valgte å bruke GRI 3C fordi rådgiveren deres anbefalte det. Hvem denne rådgiveren er og hva rådgiveren hjelper selskapet med nevnte ikke informant. Det kan tolkes slik at denne rådgiveren er fra et konsulentselskap, vil dette kunne fall under det Unerman et al. (2007) nevner om at bevist brukt av konsulentselskaper kan regnes som en mimetisk mekanisme. I dette tilfellet kan det være slik at selskapet ikke forstår helt hvordan de bør rapportere innen bærekraft og derfor bruker ekstern rådgiver. Bedriften synes GRI standarden dekker det de har behov for å rapportere om. Samfunnsansvar rapporten revideres ikke av ekstern revisor.

Års – og bærekrafts rapporter

2012:

Dett året står det kun to sider generelt om samfunnsansvar i årsrapporten og det er ingen egen samfunnsansvars rapport. Det som står om samfunnsansvarstemaer i årsrapporten er uten særlig struktur på enkelte områder. Mesteparten av det som står om samfunnsansvar omhandler medarbeidere i form av arbeidsmiljø, mangfold, diskriminering, helsetjenester, kvinneandel og kulturelt mangfold. Med andre ord er Crane & Matten (2010) sin definisjon på det sosiale perspektivet dominerende. Bedriften tar også miljø på alvor og vil være den ledende på miljø innen bilbransjen. Her fremkommer det miljømessige perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver. Det skrives også noe om verdiskaping og fordeling som knyttes til Crane & Matten (2010) sin beskrivelse av økonomiske perspektiver.

2013:

Dette er første året selskapet kom ut med egen samfunnsansvars rapport og alt er mer omfattende enn i 2012. Det primære fokuset er på medarbeidere, medmennesker og miljø. Selskapets arbeid innen miljø og samfunnsansvar bygger på erkjennelse av næringslivets grunnleggende forpliktelse i forhold til å drive virksomheten på en bærekraftig måte med respekt for mennesker og miljø. Kapittelet om medarbeidere tar opp kultur og verdier, HMS, friskvern, som primært omhandler bedriftshelsetjenesten, sykefravær, bedriftsdemokrati, likestilling og mangfold, medarbeiderundersøkelser, lederutvikling, kurs og opplæring, medarbeidersamtaler og bedriftens egen skole. Det står vesentlig mer og innholdet er mer detaljert med nøkkeltall enn i 2012.

Kapittelet om medmennesker starter med å beskrive at plattformen til selskapet er de fire verdiene åpen og ærlig, initiativrik, omtensksom og tydelig. Temaer som tas opp er at selskapet er i ferd med å tilslutte seg FN Global Compact, sertifisering og kvalitet, støtte til organisasjoner og beredskapshåndtering. Disse temaene omhandler det sosiale perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver.

Kapittelet om miljø beskriver at selskapet har den samme ambisjonen som i 2012 og vil bli oppfattet som ledende innen miljø i bilbransjen. Omtalte temaer er biler og teknologi, utvikling av egne merker, CO2 utslipp på bilene de selger, at selskapet er ledende på ladebare biler. Volkswagen Group har som mål å bli verdens ledende bærekraftig bilprodusent innen 2018, ISO sertifiseringer, avfall og avfallshåndtering, energiledelse og energibruk. Det som står her omhandler det Crane & Matten (2010) omtaler som det miljømessige perspektivet.

2014:

Samfunnsansvars rapporten er lik som i 2013 med de samme kapitlene medarbeidere, medmennesker og miljø.

Kapittelet om medarbeidere er beskrevet noe som er mer enn i 2013 og det tar for seg de samme temaene som i 2013, men det er med mer nøkkeltall og utdypende informasjon, da spesielt fra Baltikum og Sverige.

Kapittelet om medmennesker er beskrevet mer enn i 2013 og det omhandler de samme temaene, men det er skrevet litt mer på enkelte områder. Noe som er nytt dette året er MøllerGruppen Baltic Foundation som ble stiftet i 2014 og som retter søkelyset mot barn ungdom som av ulike årsaker lever under vanskelige forhold i Lativa, Litauen og Estland. Dette vil falle inn under det Crane & Matten (2010) beskriver som det sosiale perspektivet.

Kapittelet om miljø er beskrevet mer enn i 2013. Temaene er identiske med det som er skrevet i 2013, bortsett fra at det er tatt opp noen nye temaer dette året. Det nye for dette året er at det er skrevet om en prognose om at 25% av nye biler i 2015 vil være elektrisk eller ladebar hybrid. Dow Jones bærekraftindeks omtales også fordi Volkswagen er oppført som verdens mest bærekraftig bilprodusent. Stadig mer miljøvennlig bilfabrikker omtales også. Det er også kommet en del nøkkeltall for de baltiske landene selskapet opererer i. Dette faller inn under det Crane & Matten (2010) beskriver som det miljømessige perspektivet.

Tvangsmekanismer var ikke en direkte årsak til at selskapet valgte å rapportere innen bærekraft ettersom de allerede rapporterte på det loven som kom i 2013 krevde. En interessant observasjon er at denne loven gjorde selskapet mer oppmerksom på bærekrafts spørsmål og en

forberedelse på hva som kanskje kom av lover senere. Det er derfor ikke sikkert selskapet ville rapportert så omfattende i 2013 hvis det ikke kom en lov dette året. Det er derfor ikke usannsynlig at det foreligger en form for tvangsmekanismer.

Medarbeidere er en interessent selskapet verdsetter høyt og de ønsker å tenke bærekraft rundt egne medarbeidere. Kultur og verdigrunnlag er i denne sammenheng viktig. Grunnen til at selskapet startet å rapportere innen bærekraft er som følge av sitt verdigrunnlag. Nå rapporterer de fordi fortsatt med tanke på medarbeidere, men det er også et signal til kunder, myndigheter og omverden generelt. Det tyder derfor på at det var normative mekanismer som var grunnen til at selskapet startet å rapportere innen bærekraft og er en av grunnene til at selskapet rapporterer innen bærekraft nå. Videre har bedriften også være på kurs med DNV for å bli bedre på bærekrafts rapportering, noe som også er tegn på normative mekanismer.

Selskapet ble anbefalt GRI 3 av rådgiveren sin og det er derfor de bruker den. Dette er noe som kan tolkes som bevisst bruk av en konsulent og kan sees på som en mimetisk mekanisme. Selskapet er også ISO 14001 sertifisert som går på miljø alle tre årene.

I år 2012 dominerte det sosiale perspektivet av de tre bunnlinjene, men både det miljømessige og økonomiske perspektivet er belyst. Videre i 2013 er rapporten mye større enn i 2012 og domineres av det sosiale perspektivet etterfulgt av det miljømessige perspektivet. Temaer innenfor det økonomiske perspektivet er ikke nevnt i samfunnsansvars rapporten i det hele tatt. I 2014 er rapporten veldig lik som 2013. Det sosiale perspektivet dominerer etterfulgt av det miljømessige perspektivet og temaer innenfor det økonomiske perspektivet er ikke nevnt.

Grunnen til at det sosiale perspektivet er dominerende, kan være fordi bedriften i hovedsak vil nå ut til medarbeidere når de rapporterer innen bærekraft, for å vise at de tar medarbeiderne på alvor, men det er også et signal til kunder, til omverden generelt og myndigheter. De er ikke på børs, så det kan være en grunn til at de ikke fokuserer på det økonomiske perspektivet.

5.4 Bedrift 4 (TINE)

Tvangsmekanismer

Informanten vet ikke nøyaktig hvorfor bedriften startet å rapportere innen bærekraft ettersom han ikke har vært i bedriften så lenge, men at de første miljømålene på klimagassutslipp ble satt

i 2007 frem mot 2020, som igjen bidro til at rapporteringen ble intensivert. I 2010 ble det etablert en ny strategi for samfunnsansvar og bærekraft som også bidro til økt rapportering. Selskapet bærekrafts rapportering startet altså på grunnlag av eget initiativ, men også fordi at det kom en stortingsmelding i 2010 – 2011 rundt samfunnsansvar. Bedriften skjønnte med andre ord at det ville komme en lov senere som ville medføre et lovpålegg om mer omfattende rapportering innen bærekraft, så dette var, i tillegg til eget initiativ grunnen til at de startet å rapportere innen bærekraft. Lovendringen som kom 1.juni 2013 har ikke endret på hvordan selskapet rapporterer innen bærekraft. *"Det har ikke endret seg" (Informant 4)*. En av grunnene til at rapportering ikke endret seg etter den nye loven i 2013 er muligens fordi selskapet var forberedt på at en slik lov ville komme og startet derfor med en mer omfattende rapportering tidligere. Selv om ikke lovendringen direkte hadde noen innvirkning på rapporteringen akkurat dette året, så er det ikke usannsynlig at tvangsmekanismer som Unerman et al. (2007) beskriver har vært en medvirkende årsak til at rapporteringen var slik den var i 2013, slik informanten beskriver det.

Normative mekanismer:

Standard:

Bedriften har valgt å bruke GRI og grunnen er fordi det er den mest anerkjente og greieste. Rapporten til selskapet har også fått en vurdering av Farmandprisen. GRI dekker alt bedriften rapporterer på, men bedriften mener GRI burde vært mer tilpasset hver enkelt virksomhet. Informanten presiserer at GRI har en svakhet ved at selskaper må rapportere på områder som ikke er vesentlig for dem. Derfor blir GRI 4 som selskapet begynner å rapportere på i 2015 bedre fordi den tar for seg vesentlighetsprinsipper. Selskapet vil altså gå over til GRI 4 som de ser på som bedre. Selskapet samarbeider med Deloitte angående rapportering innen bærekraft, så hvis det er Deloitte som har vært rådgiver for selskapet og anbefalt GRI 4, så tyder det på bevisst bruk av et konsulentselskap som kan knyttes til den mimetiske mekanismen Unerman et al. (2007) beskriver. Det kan også være gjennom de ansatte sine formelle utdanning, profesjonalisering eller gjennom et faglig nettverk slik Unerman et al. (2007) beskriver. Gjennom formell utdanning og profesjonalisering vil kanskje de ansatte skjønne at de må ta i GRI 4 blant annet av årsaker som i dette tilfellet vesentlighetsprinsippene, som selskapet mener vil gjøre bærekrafts rapporteringen bedre. Videre så kan GRI sees på nettverk hvor bedriften tar til seg normer fastsatt av GRI, som i dette tilfellet blir GRI 4.

Interessenter:

Grunnen til at bedriften rapportere innen bærekraft er fordi den vil fremstå som profesjonell og vise sine interessenter at de tar bærekraft på en seriøs måte. Interessentene de vil nå ut til er eiere, myndigheter, investorer og i større grad ovenfor kunder. Hvem av disse interessentene som er viktigst for bedriften vektet avhengig av hvilke sak man snakker. Bedriften hadde en interessentanalyse da de laget den nye strategien for samfunnsansvar i 2014. Dette viser at selskapet er oppmerksom på samfunnsmessige og organisatoriske regler, slik Unerman et al. (2007) beskriver normative mekanismer. Interessentene og samfunnet for øvrig forventer at de skal rapportere innen samfunnsansvar og det er viktig for bedriften å finne ut hva interessentene mener er viktig. Informanten tror også investorer i fremtiden vil se mer på bærekrafts rapporteringer og liknende, og presiserer: *"Ja, det tror jeg absolutt. En viktig del av analysearbeidet til investorer er i fremtiden å legge vekt på bærekraft elementer"* (Informant 4).

Mimetiske/imiterende mekanismer

Bedriften så på hvordan selskaper i utlandet rapporterte på GRI når de selv startet i 2010. Informanten forteller at selskapet har hatt et miljøregnskap i mange år, men at: *"Det var i 2010 vi begynte å rapportere innen GRI og vi så på hvordan andre gjorde det i denne oppstartsfasen. Den gangen var det ikke så mange i Norge som rapportere på GRI så vi så mye til utlandet"* (Informant 4). Der viser at selskapet var usikker på hvordan de skulle bruke GRI og så til utlandet, ettersom det ikke var mange å selskaper å se på i Norge i 2010. Dette tyder derfor på at selskapet brukte mimetiske mekanismer i oppstartsfasen av GRI rapporteringen. Dette kan også underbygges med informanten forteller at GRI er den mest anerkjente, noe som stemmer med undersøkelsen til KPMG i 2013. Bedriften har derfor imitert selskapet i utlandet som bruker GRI.

Hvis en organisasjon bruker en teknikk de ikke helt forstår, så vil den imitere den teknikken en annen organisasjon bruker. Altså, i stedet for å finne ut egne måter å gjøre dette arbeidet på, så vil man imitere de fremgangsrike og store organisasjonene, slik Eriksson – Zetterquist et al. (2014) beskriver den mimetiske mekanismen. Dette tyder det på at selskapet brukte mimetiske mekanismer når de så mot selskaper i utlandet i 2010 for å lære hvordan de selv skulle gjøre det.

Videre er rapporten revidert av Deloitte og får karakter B+ alle år som er veldig bra. Denne karakteren er noe rapporten får alle i årene 2012 – 2014. Det er også en mulighet for at selskapet

gjør dette fordi det blir sett på som en norm og det er en normativ mekanisme ettersom det GRI som laget dette systemet. Det kan også være fordi de selskapene som blir sett på som suksessrike innen bærekrafts rapportering får høy karakter på sin rapport. Dette igjen kan gjøre at selskapet vil imitere disse. Dette kan dreie seg om både normativ og mimetisk mekanisme. Selskapet samarbeider med Deloitte vedrørende forbedringer av rapporten og selskapet deltar ikke på kurs vedrørende bærekrafts rapportering. Som Unerman et al. (2007) forklarer er mimetiske mekanismer noe som kan skje gjennom bevisst bruk av konsulentselskaper. Det kan derfor tyde på at selskapet bruker mimetiske mekanismer når de samarbeider med Deloitte.

Års – og bærekrafts rapporter

Ettersom primært alt av det som står i årsrapporten om bærekraft også står i samfunnsansvars rapporten, vil denne delen ta for seg det som står i samfunnsansvars rapporten.

2012:

Samfunnsansvars rapporten er dette året delt opp tre strategiske områder: tilstedeværelse, matkultur og tradisjon; bærekraftig ressursutnyttelse: Transport, emballasje, matsvinn og energi; og riktig ernæring. Disse tre viktige strategiske områdene er primært innenfor det sosiale og miljømessige perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver. Dette kan vi også se videre i samfunnsansvars rapporten. Fire av de åtte temaene som tas opp i samfunnsansvars rapporten er innen det sosiale perspektivet. Kvalitet på mat og etiske prinsipper er viktig for bedriften. Medarbeidere er viktig for bedriften og skal være i fokus på mange områder. Som en stor næringsmiddelprodusent er forebygging av underernæring og god folkehelse viktig. Opprettholdelse av distrikts Norge og lokal tilstedeværelse er viktig for bedriften. Videre så støttes idrett og kultur og det samarbeides med Røde kors. Dette sammenfaller med Crane & Matten (2010) sitt sosiale perspektiv.

Det miljømessige perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver kan direkte knyttes til ett av de åtte temaene som tas opp. Her blir energibruk, CO2 utslipp, emballasjehåndtering og hvordan bedriften tar vare på råstoffet.

2013:

Samfunnsansvars rapporten er veldig likt bygd opp som i 2012 og selskapet har de samme strategisk viktige områdene, men med noen endringer i overskriftene. Også dette året er rapporten delt opp i åtte deler og tar opp både det sosiale og det miljømessige perspektivet. Det

sosiale perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver er tatt opp i tre av disse åtte delene. Her nevnes norsk kosthold og støtte til fritidsaktiviteter og kostholds kurs ved Røde kors. Medarbeidere er beskrevet på lik linje som i 2012. Det samme er også trygg mat som også dette året omhandler kvalitet og etikk.

Det miljømessige perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver tar også opp to av disse åtte delene. Her omtales miljø på transport og mat som kastes.

2014:

Dette året er det mer tekst og mer nøkkeltall på flere områder og rapporten er på ni deler. Bedriften har en ny strategi innen samfunnsansvar og det er tre nye strategisk viktig områder dette året. I arbeidet med denne nye strategien har selskapet hatt dialog med ulike interessenter som ansatte, eiere, kunder og forbrukere. Dette ble gjort for å vite mer om hva som er vesentlig og deres forventninger. Det økonomiske perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver er med for første gang dette året. Disse tre strategisk viktig områdene er ernæring og god folkehelse; nærhet – melkeproduksjon i hele landet og ressurser – et knapphetsgode. Den første delen av disse ni delene tar opp både det sosiale og det miljømessige perspektivet. Folkehelse og ernæring, tilstedeværelse i hele landet og ressurser blir drøftet.

Det sosiale perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver er beskrevet i fire av disse ni delene. Her beskrives hva bedriften gjør for et sunt kosthold, for en bedre folkehelse og sponing innen idrett og frivillige organisasjoner. Medarbeidere er bedriftens viktigste ressurs. Kvalitet på mat, etiske utfordringer og handel omtales også.

Crane & Matten (2010) sitt miljømessige perspektivet er beskrevet i en av disse ni delene. Her beskrives redusert utslipp og miljørelaterte forhold.

Det økonomiske perspektivet Crane & Matten (2010) beskriver er også beskrevet i en av disse ni delene og beskriver investeringer bedriften gjør og nytten rundt dette.

Loven som kom i 2013 gjorde ikke at selskapet endret samfunnsansvars rapporten sin fra 2012 til 2013. Tilbake i 2010 – 2011 så visste bedriften at det ville komme en lov senere innen samfunnsansvar, som igjen var en medvirkende årsak til at selskapet startet å rapportere omfattende innen bærekraft. Det kan derfor tyde på at tvangsmekanismer var en medvirkende årsak i tillegg til eget initiativ.

Interessentene selskapet vil nå ut til ved bærekrafts rapportering er eiere, myndigheter, investorer og i større grad ovenfor kunder. Dette tyder på at det foreligger normative mekanismer når selskaper velger å rapportere innen bærekraft. Hvor viktig interessentene er for

selskapet kan underbygges med at de i 2014 endret strategi innen bærekraft som følge av blant annet dialog med interessenter og hva slags forventninger de har og hva som er vesentlig.

Selskapet skal fra 2015 gå over til GRI 4 fordi denne er bedre med tanke på vesentlighetsprinsippene. Om det er normativ eller mimetisk mekanisme som her er brukt kommer an på hvordan man ser på det, er dette noe de fant ut av selv eller var det Deloitte eller andre som rådet dem til å gjøre det.

Selskapet så til utlandet og hvordan det ble gjort der da de startet med GRI i 2010, som igjen er tydelige tendenser til mimetiske mekanismer. Selskapet får også karakter B+ på rapporten sin alle disse tre årene. Skyldes dette at det er en norm å få høy karakter eller er det fordi selskapet imiterer andre selskapet som får høy karakter med pluss bak som er ansett som gode innen bærekrafts rapportering. Dette angående karakterer med pluss kan være både normative og mimetiske mekanismer. Selskapet samarbeider med Deloitte som kan ansees som en mimetisk mekanisme.

Selskapet bruker GRI fordi det er den mest anerkjente og den greieste metoden. De synes GRI burde vært mer tilpasset hver enkelt virksomhet. Dette er noe de har gjort noe med og vil fra 2015 rapportere på GRI 4.

I år 2012 er det primært det sosiale perspektivet som er nevnt, mens det miljømessige perspektivet er nevnt i en av disse åtte delene. I 2013 er det fortsatt det sosiale perspektivet som dominerer, men det miljømessige perspektivet i to av disse åtte delene. I 2014 er det tre nye strategisk viktige områder. Det er ni deler dette året og det er fremdeles det sosiale perspektivet som dominerer rapporten, det er skrevet en del om det miljømessige perspektivet og en del om det økonomiske perspektivet. Dette ble gjort etter at bedriften hadde laget en ny strategi innen samfunnsansvar som blant annet var bygget på forventningene og hva som var vesentlig for interessentene. Dette tyder på at selskapet er opptatt av å rapportere det interessentene mener er viktig.

7 Konklusjon

Formålet med denne oppgaven var å besvare hvorfor store norske selskaper velger å rapportere innen bærekraft. For å kunne besvare dette spørsmålet tok oppgaven for seg fire store norske bedrifter. Det ble foretatt semi strukturert intervju av representanter fra disse fire forskjellige selskapene og ved hjelp av institusjonell teori ble det undersøkt hvorfor de velger å rapportere innen bærekraft, samt at selskapenes års- og bærekrafts rapporter ble analysert fra årene 2012 – 2014 for å se på utviklingen og hvilke av de tre bunnlinjene som dominerte.

7.1 Hvorfor velger store bedrifter i Norge å rapportere innen bærekraft?

Disse fire selskapene startet å rapportere innen bærekraft på noe ulike tidspunkt.

Grunnen til at disse fire selskapene rapporterer nå, er i hovedsak at de vil nå ut til sine interessenter. Selskapene rangerer og vekter interessentene noe forskjellige. Alle selskapene bortsett fra MøllerGruppen bruker interessentanalyse og vesentlighetsanalyse når de utarbeider samfunnsansvars rapportene sine og to av selskapene har også bygget opp samfunnsansvars rapporten sin for 2014 i stor grad basert på hva interessentene mener er viktig. Det tyder derfor på at den normative mekanismen er dominerende når disse fire selskapene velger å rapportere innen bærekraft. Det er også funnet tendenser som tyder på bruk av tvangsmekanismer og mimetiske mekanismer hos flere av selskapene, men selskapene rapporterer i hovedsak fordi samfunnet krever det. Alle selskapene rapporterer langt mer enn loven krever.

Selskapene forteller ulikt hvorfor de har valgt å bruke GRI. Bedriftene forteller at de bruker GRI på grunn av systematikk, den er enkel å bruke og den er mest anerkjent. Ett selskap ble anbefalt GRI av sin rådgiver. Dette er derfor noe som kan stemme med undersøkelsen til KPMG fra 2013, som viste at mange store selskaper i verden rapporterer på GRI. Alle disse fire selskapene som er undersøkt i denne oppgaven bruker GRI. Kun DNB er i tillegg tilsluttet UN Global Compact og kun MøllerGruppen bruker ISO 14001 som går på miljø. Ingen av selskapene valgte å benytte en annen standard etter lovendringen i 2013, men ett av selskapene kom med egen samfunnsansvars rapport i 2013, men de rapporterte på GRI i 2012 og skrev om samfunnsansvar i årsrapporten. To av selskapene nevner også de synes standarden bør være mer tilpasset den enkelte virksomhet.

Alle selskapene vekter de tre bunnlinjene avhengig av hvem som er de viktigste interessentene. Ser vi på bærekrafts rapportene til alle disse fire selskapene under ett, så er det en dominans av det sosiale perspektivet, etterfulgt av det miljømessige perspektiver. Det økonomiske perspektivet er det minst omtalte. Grunnen til dette kan være fordi selskapene prøver i stor grad å rapportere det innen bærekraft som interessentene og samfunnet krever og hva som blir sett på som viktig.

Alle fire selskapene rapporterte det loven krevde året før lovendringen som kom i 2013. Videre så forteller ett selskapet at en slik lov gir økt oppmerksomhet rundt og på hva som kan komme senere. Ett annet selskap forteller at en stortingsmelding tilbake i 2010 – 2011 var en av årsakene til at de startet med bærekrafts rapportering. Dette tyder på at den nye loven som kom i 2013 hadde innvirkning på disse to selskaperes bærekrafts rapportering.

Det kommersielle ved bærekrafts rapportering er viktig. Tre av disse fire selskapene tror investorer i fremtiden vil se mer på bærekrafts rapportering og investorer og eiere er viktig interessent for selskapene. Disse tre selskapene ser altså at det å tenke bærekraftig, bærekrafts rapportering og økonomiske resultater henger sammen. Det selskapet som ikke nevner dette er heller ikke på børs, så muligens det kan være en grunn til at de ikke er så opptatt av det, ettersom de ikke trenger å vise investorer hva de faktisk gjør innen bærekraft og det økonomiske. To av selskapene nevner også at store selskaper har et samfunnsansvar i seg selv.

7.2 Forslag til videre forskning

Denne studien har sett på hvorfor fire store norske selskaper rapporterer innen bærekraft. Disse er fra forskjellige bransjer. En videre studie kunne ha sett på hvorfor store selskaper innen samme bransje velger å rapportere innen bærekraft. *Det er ikke tatt høyde for om bedriftene er offentlig, private eller på børs.*

En videre studie kunne også undersøkt bærekrafts rapportene fra tiden selskapene startet på slutten av 1990 – tallet og starten av 2000 – tallet og sett på hele utviklingen.

Det som også kunne vært interessant hadde vært å se nærmere på hvordan bærekraft og økonomi henger sammen, altså hvor mye bedrifter faktisk tenker kommersielt når de velger å rapportere innen bærekraft. Denne oppgaven har ikke tatt høyde for media sin påvirkning.

Media har en viktig rolle i samfunnet og det kunne vært interessant å se på hvor mye media påvirker når store selskaper i Norge bærekrafts rapporterer.

KILDER

Internett:

- accaglobal.com. Hentet fra: <http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/tech-tp-wdir.pdf>.
- accountingtools.com. Hentet fra: <http://www.accountingtools.com/definition-annual-report>.
- *“Climate change strategy expectations to companies, 2014”*. Hentet fra: <http://www.nbim.no/contentassets/a7aa813d57184a93bd3e637b4d9b7fa1/climate-change-strategy-document.pdf?id=5927>.
- etikkrådet.no. Hentet fra: <http://etikkradet.no/>.
- FN.no. Hentet fra: <http://www.fn.no/Tema/Baerekraftig-utvikling/Hva-er-baerekraftig-utvikling>. <http://www.fn.no/Tema/Klima/FNs-klimapanel/Hvor-skjer-utslippene-og-hvordan-kan-de-reduseres>. <http://www.fn.no/Tema/Klima/Klimaforhandlinger/Hva-forhandler-landene-om>.
- globalreporting.org. Hentet fra: <https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/default.aspx>.
- globalreporting.org. Hentet fra: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-GRI/Pages/default.aspx>.
- iasplus.com. Hentet fra: <http://www.iasplus.com/en/standards/other/framework>.
- iso.org. Hentet fra: <http://www.iso.org/iso/home/about.htm>.
- KPMG, 2013. Hentet fra: <https://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/corporate-responsibility/Documents/corporate-responsibility-reporting-survey-2013-exec-summary.pdf>.
- lovdata.no. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3. Hentet: 05.04.2015.
- mla.com.au. Hentet fra: <http://www.mla.com.au/Livestock-production/Environmental-management/Sustainable-grazing-a-producer-resource/Running-a-sustainable-grazing-business>.
- nbim.no. Hentet fra: <http://www.nbim.no/ansvarlighet/ansvarlig-forvaltning/velfungerende-markeder/>. <http://www.nbim.no/ansvarlighet/ansvarlig-forvaltning/barns-rettigheter/>.
- nordicinnovation.org. Hentet fra: <http://www.nordicinnovation.org/Publications/the-dynamics-of-social-responsibility-and-innovation-a-study-of-nordic-500-companies/>.

- regjeringen.no. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/EUs-klima--og-energimal-for-2030-vedtatt/id2009038/>. <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/ny-og-mer-ambisios-klimapolitikk/id2393609/>.
- regjeringen.no. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/prop-48-l-20122013/id709311/?docId=PRP201220130048000DDDEPIS&q=&navchap=1&ch=2#KAP2-3-1>.
- snl.no. Hentet fra: https://snl.no/b%C3%A6rekraftig_utvikling.
- standard.no. Hentet fra: <http://www.standard.no/fagomrader/miljo-og-barekraft/samfunnsansvar---iso-26000/>. <http://www.standard.no/fagomrader/miljo-og-barekraft/miljostyring----iso-14000/>.
- The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. *Hentet fra:* <http://www.kpmg.com/global/en/issuesandinsights/articlespublications/corporate-responsibility/pages/default.aspx>.
- unglobalcompact.org. Hentet fra: <https://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>.

Artikler:

- Adams & Narayanan, (2007). The `standardization` of sustainability reporting¹. *Chapter 4*. Funnet I kompendie part 1.
- Crane & Matten (2010). *Business ethics*, Third Edition. Oxford.
- DiMaggio, P.J and Powell. W.W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48 Page: 147-160.
- Eriksson – Zetterquist, U., Kalling, T. Styhre, A og Woll, K. (2014), *Organisasjonsteori*. 1. utgave. Cappelen Damm Akademisk.
- Hart, C. (1998). *Doing a Literature Review. Releasing the Social Science Research Imagination*. London: Sage.
- Hoffman, Andrew. J. (1999). Institutional Evolution and Change: Environmentalism and the U.S. Chemical Industry. *The Academy of Management Journal*, Vol. 42, Nr 4, side. 351-371.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. og Tufte, P. A. (2011) *Forskningsmetode for Økonomisk-Administrative Fag*, 3. Utgave. Oslo: Abstrakt Forlag AS
- Jønsson, S. (1998) *Accounting regulations and the elite structures. Driving forces in the development of accounting policy* (New York: John Wiley).

- Kristoffersen (2014) Årsregnskapet, en grunnleggende innføring. 4. utgave. Bergen, Fagbokforlaget.
- Marit Hoel. (2014) The Dynamics of Social Responsibility and Innovation: A Study of Nordic 500 Companies. Centre for Corporate Diversity. Nordic Innovation Publication.
- M. Easterby-Smith, R. Thorpe and P. Jackson (2013), Management Research, 4. Edition. London: SAGE Publication Ltd.
- Mezias, S. J. (1990) An Institutional Model of Organization Practice: Financial Reporting and the Fortune 200. *Administrative Science Quarterly*, pp. 431-457.
- Roger L. Burritt and Stefan Schaltegger, (2010). Accounting, Auditing & Accountability Journal. Sustainability accounting and reporting: fad or trend? Vol. 23 Iss 7 pp. 829 – 846.
- Saunders, M., Lewis, P. and Thornhill, A. (2012) Research Methods for Business Students. 6th edition. England: Pearson Education Limited

- Scott, W. R and Meyer, J. W. (1983) The organization of societal sectors. In: J. W. Meyer and W. R. Scott (Eds.), *Organizational environments: Rituals and rationality* (Beverly Hills: Sage Publications)
- Scott, W. R. (2008) Institutions and organizations. Ideas and Interests, Third edition. Sage Publications, Inc.
- Unerman, Bebbington & O'Dwyer (2007). Sustainability Accounting and Accountability. Routledge.
- Vormedal & Ruud, (2006). Sustainability Reporting in Norway – an Assessment of Performance in the Context of Legal Demands and Socio – Political Drivers. *Centre for Development and the Environment, University of Oslo, Blindern, Norway. Business Strategy and the Environment. Wiley InterScience.*
- Watts, R. L and Zimmermann, J. L.(1986), *Positive Accounting Theory* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall)
- Yin, R. K. (2014) Case Study Research: Design and Methods, 5th edition. United Kingdom: SAGE Publications Ltd

Års- og bærekrafts rapporter er lastet ned fra følgende sider:

Dnb:

År 2012: <https://www.dnb.no/om-oss/investor-relations/rapporter/2012.html>.

År 2013: <https://www.dnb.no/om-oss/investor-relations/rapporter/2013.html>.

År 2014: <https://www.dnb.no/om-oss/investor-relations/rapporter/2014.html>.

Veidekke:

Rapporter for alle år: <http://veidekke.com/no/rapporter-og-presentasjoner/>.

MøllerGruppen:

År 2012: <http://www.moller.no/no/Om-oss/Arssrapporter/2012/>.

År 2013: <http://www.moller.no/no/Om-oss/Arssrapporter/2013/Arssrapport-i-PDF/>.

År 2014: <http://www.moller.no/no/Om-oss/Arssrapporter/2014/Arssrapporter-i-PDF/>.

TINE:

Årsrapporter for alle år: <http://www.tine.no/presserom/om-tine-gruppa/tine-gruppas-%C3%A5rsrapporter>.

År 2012: <http://arsrapport2012.tine.no/samfunnsansvar/samfunnsansvar-%E2%80%93-mer-enn-veldedighet.aspx>.

År 2013: <http://arsrapport2013.tine.no/samfunnsansvar>.

År 2014: <http://arsrapport2014.tine.no/samfunnsansvar>.

Vedlegg 1

Intervjuguide:

Som tidligere nevnt så vil jeg benytte en intervjuguide som utgangspunkt når jeg intervjuer selskapene. Når det gjelder selve utformingen av intervjuguiden i oppgaven, så har jeg tatt utgangspunkt i Johannessen et al. (2011) sitt forslag i hvordan man utarbeider en intervjuguide. Han presiserer at ved ustrukturerte og delvis strukturerte intervjuer så har den forsker ikke ferdige spørsmål å forholde seg til. Formuleringen av meningsfulle spørsmål må derfor skje raskt og det er mulig å be informanten vente mens den som forsker tenker seg om. Under intervjuet er det viktig å kunne ta raske beslutninger som underbygger problemstillingen (Johannessen et al., 2011). Johannessen et al. (2011) deler intervjuet inn i innledning, faktaspørsmål, introduksjonsspørsmål, overgangsspørsmål, nøkkelspørsmål, kompliserte og sensitive spørsmål og til slutt avslutningsspørsmål. Dette har jeg gjort for å få laget så gode spørsmål som mulig. (Johannessen et al., 2011, s. 149) presiserer at innledning omhandler at den som forsker må:

- Presentere seg selv.
- Informere om prosjektet og hva man kommer til å stille spørsmål om.
- Si litt om betydningen av å være med på intervjuet, om til tilbakemelding og om resultat.
- Gå igjennom hvordan intervjuet dokumenteres, og hva som gjøres med datamaterialet når prosjektet er avsluttet.
- Garantere anonymitet eller sikre tillatelse til å bruke dataene hvis informanten skal kunne identifiseres.
- Informere om informantens rett til å avbryte intervjuet når som helst.
- Antyde hvor lenge intervjuet vil vare.

Jeg har i mine innledninger i intervjuene fulgt disse rådene.

Faktaspørsmål: Her er det viktig å stille enkle spørsmål med enkle svar, som for eksempel spørsmål om jobben til informanten. Det er i denne fasen den som forsker etablerer relasjoner og tillitsforhold til informanten. Det er viktig å ikke spørsmål som kan provosere eller skremme informanten (Johannessen et al., 2011).

Introduksjonsspørsmål: Brukes for å introdusere det temaet som skal belyses i intervjuet. Målet er at informanten skal rette sin oppmerksomhet mot temaet og komme med egne betraktninger

og erfaringer rundt temaet før den som forsker setter i gang med hoveddelen av intervjuet. Forskeren kan i denne fasen plukke opp uforutsette ting som det kan være interessant å se nærmere på (Johannessen et al., 2011)

Overgangsspørsmål: Betegnes som den logiske forbindelsen mellom introduksjonsspørsmål og nøkkelspørsmål. Her vil forskeren forsøke å gå fra mer generelle betraktninger til informantens forståelse av virkeligheten og personlige erfaringer (Johannessen et al., 2011).

Nøkkelspørsmål: Er selve hoveddelen i det kvalitative intervjuet og kjernen i intervjuguiden. Hele hensikten med nøkkelspørsmålene er å sørge for at den som forsker får den informasjonen som trengs ut fra undersøkelsens formål og problemstilling. Vanligvis, så brukes over halvparten av intervjutiden på nøkkelspørsmålene (Johannessen et al., 2011).

Kompliserte og sensitive spørsmål: Den som forsker bør være varsom når det gjelder å stille for kompliserte eller sensitive spørsmål.

Spørsmålene som ble stilt til informantene:

1. Kan du fortelle litt om deg selv og din bakgrunn?

2. Hva legger dere i begrepet bærekraft? Hva betyr det for dere?

3. Hvorfor tror du bedrifter i Norge har interesse i å rapportere innen bærekraft?

Studerer dere hvordan andre selskaper rapporterer opp mot hvordan dere gjør det selv?

Deltar dere på kurs eller seminarer, eller lignende for å bli bedre på bærekrafts rapportering?

Tror du investorer i fremtiden vil se mer på bærekrafts rapporteringer og liknende?

4. Når og hvorfor valgte dere å starte med bærekrafts rapportering?

Så det var et press fra samfunnet som gjorde at dere startet?

5. Hvordan har bærekrafts rapporteringen endret seg for dere etter lovendringen (loven har blitt endret noen ganger, 1. juni 2013)

Synes dere lovverket på en god nok måte dekker problemet knyttet til hva selskaper bør rapportere om?

6. Hvorfor har dere valgt å benytte den standarden dere gjør innen bærekrafts rapportering?

Har dere gjort noe mer enn standarden tilser? Eksempelvis forbedringer av standarden?

Synes dere standarden dere bruker dekker opp alt dere har behov for å rapportere?

Hva synes dere kunne vært bedre med standarden. Er det noe dere savner?

7. Hvem vil dere nå ut til ved bærekrafts rapportering, og hvorfor?

Hvem er de viktigste interessentene for dere?

Kartlegger dere interessentene på noen måte?

Får dere tilbakemeldinger på det dere rapporterer?

8. Hva slags problemer og utfordringer har dere møtt tilknyttet bærekrafts rapportering?

Tar tid fra dere kommer med forslag til det blir satt ut «livet» i bærekrafts rapporten?

Tror dere bærekrafts rapportering kan misforståes på noen måte?

Hvorfor tror du noen ikke har lyst til å rapportere innen bærekraft?

9. Hvem i deres organisasjon er involvert i utformingen av bærekrafts rapporter og hvordan er dette organisert?

Er regnskapsavdelingen involvert?

Hvordan avgjør dere hva som skal bli og hva som ikke skal bli av informasjon i bærekrafts rapportene?

10. Er det noe du ønsker å tilføye som vi ikke har gjennomgått?